

JAN SOJKA

UČITEL
JE VE TŘÍDĚ
SÁM

JAN SOJKA

UČITEL JE VE TŘÍDĚ SÁM

Artes Liberales

2016

Než začne zvonit...

Třináct let na jediném lánu, za každého počasí a v kteroukoli roční dobu, to je můj „hospodářský“ základ pro tuto knihu. Člověk může hodnotit a porovnávat úrodu, neunikne mu, jak bylo a je o pole pečováno, vidí, kdo a jak přiložil ruku k dílu. Próza *Učitel je ve třídě sám* není žádným experimentem prolínajícím časové a myšlenkové roviny, není žádnou postmodernou sestávající ze směsice žánrů, není ani přemoudřelým návodem, co a jak by mělo být. Naopak je do jisté míry dokumentárním náhledem do kantorského světa z druhé strany. Tedy nikoli z lavic a od hlavního vchodu, ale z mysli učitelů – jak se cítí, chovají, jak přemýšlejí, jak někteří žijí mimo školu a jak fungují jejich kabinetní mikrosvěty. Kniha se – jak jinak než subjektivně – pokouší zachytit ty pozice, které každý vidí zvenčí, vůbec ne však zevnitř.

Srpen

*„Když nejsou děcka ve škole, je to tady prima, vidíte, pane profesor!“
(uklízečka Vozárová)*

Rovných dvě stě, dvě stě nekonečných pracovních dnů, než přijdou další letní prázdniny. To jsou vyhlídky, pomyslel si Karel Frank a zavřel notes. S povzdechem se opřel a zakroutil hlavou, až mu zapraskalo v krční páteři. Vstupní porada byla v plném proudu. Ředitel vítal, načíнал, povzbuzoval, nastiňoval, vybízel, plánoval, vyzdvihoval, opakoval, zdůrazňoval, přeháněl, navrhoval, předpokládal, zakazoval, nařizoval a stále nekončil už dobrých třicet minut. Více než stohlavý dav posluchačů byl smířený s každoročním úvodem a vodopád slov vstřebával, třídil, vnímal, proséval, ukládal, v krajních mezích dokonce hltal, nebo naopak nevnímal.

„Dvě stě, Míro, letos dvě stě,“ dloubl Karel do kolegy.

„Včera jsem to počítal,“ odpověděl Míra, „do Vánoc zcepením,“ uškíbl se a nereagoval na zasyčení kolegyně Hnátkové, aby se laskavě utišili, neboť ona na rozdíl od nich poslouchá projev pana ředitele.

„Děje se něco, pánové?“

„Vůbec nic,“ kál se Míra.

„Jako každé rok,“ šeptl Karel a mrkl na Hnátkovou, která jeho velmi nevhodnou poznámku okázale přeslechla.

„Tak to jsem rád,“ změřil si oba z řečnického pultu ředitel, „budu s dovolením pokračovat.“

„Už teď jsem nasranej,“ láteřil Míra.

Karel seděl naproti s podobnou náladou a neklidně si pohrával s ještě zabalenou houbou, kterou vyfasovali všichni třídní, a to za pouhý podpis na vrátnici. Právě si pročetli seznamy reparátů a oba se vnitřně smířovali s nepřímým ředitelským pokynem, že sice není možné udržovat na prestižní průmyslové škole žáky s nezájmem o studium, ovšem je třeba vzít na zřetel, že za každého žáka, který usedne prvního září do lavic, získá škola peníze. A nebudou-li žáci, nenaplní se třídy, což hrozí zejména u nadcházejících třetích ročníků, třídy se budou muset slučovat, ubudou úvazky a s nimi, jak jistě všichni vědí, jde ruku v ruce nemilé opatření oznámit několika kolegům, že pro ně nejsou hodiny.

„A to si jistě nikdo z nás nepřeje, vidíte. Podtrženo, sečteno, dokud bude platit současná podoba financování škol, kdy kvalitu nahrazuje kvantita, nehneme se z místa.“

„Ze druháků jich tady mám patnáct,“ pousmál se ironicky Míra a napil se. „Patnáct kulí. A kdybych to bral, jak by se mělo, bylo by jich dvacet nejmíň. Takže aby seřizovače nespojili do jedné třídy, musím jich nechat projít třináct. Mají štěstí, že maturita z matematiky není povinná.“

„Právě proto kluci matematiku milují.“

„Toho se obávám. Až někomu konečně dojde, že na průmyslovce by měla být maturita z matematiky samozřejmostí, to se budou dívat věci. A co ty?“

Karel nestihl odpovědět, kolik výtečníků ze všech jeho tříd ho celkem čeká, neboť do kabinetu po krátkém a nedočkavém zaklepání vtrhla Říhová.

„Tady jsi! Mirku, hledala jsem tě u tebe, jestli nejsi u sebe, špatná zpráva. Ahoj Karle!“

„Sedneš si?“ ozval se Karel místo pozdravu.

Jako by ho neslyšela a rovnou se pustila do Míry.

„Vlček se odstěhoval, dneska mi to volal otec,“ mávala rukama. „Až dneska! Co je to za blbce?“

„Vlček?“

„Jo, jeden z mála chytrých, co jsem tam měla, to je průser,“ hořekovala, „víš, co to pro nás znamená?“ Míra pochopil okamžitě a kývl.

„Takže jich musím pustit čtrnáct...“

Říhová přitakala a spěchala s novinou za dalšími kantory. Míra se vrátil do křesla a automaticky zamíchal už beztak vystydlé kafe. O absurditě opravných zkoušek se mu mluvit nechtělo. Napil se a rozhlédl se kolem.

„Je to po těch letech nezvyk, že jsi tady najednou sám.“

Karel se rovněž po kabinetě porozhlédl a očima zaparkoval u neobsazeného pracovního stolu.

„Byli jsme tu spolu dvacet let, to je jako manželství.“

Zasmáli se, ale pocitu prázdnoty po inženýru Kapounovi se nezbavili. Syndrom prázdných židlí opět zafungoval.

„Aspoň že mu dali těch pár hodin.“

„To už nebude ono.“

A věděli, že mají pravdu. Průpovědky, poznámky a hlášky třikrát rozvedeného a neustále spokojeného Kapouna nahradí po většinu přestávek ticho. Někdy Kapounovi Karel až záviděl, mít deset dětí chce kus chlapa. A tím on byl. Tři rodinné domy postavil, o všechny tři přišel, nádavkem i o chatu. Nevzdal se a postavil čtvrtý. Na bývalé ženy přesto nenadával, naopak s úsměvem říkal, jaký že byl vůl. Jedna uměla líp guláš, druhá svíčkovou, jinak je to všechno stejný. Ale nelituje ničeho, nebýt jeho blbství, neměl by tolik dětí. A kde nejsou děti a kravál, tam není život. I proto se stal učitelem.

Karel vypnul počítač, sundal brýle a promnul si unavené oči. Úředničiny bylo dnes tak akorát. Vstal, protáhl se, zahekal a přemítal, zajde-li za Kopancem ještě teď, nebo to nechá na zítra. Vtom zazvonil telefon. Hnátková, jestli na ni má trochu času, zastavila by se. Prý je u něj za pět minut. Přihnala se sotva za dvě. Karel jí chtěl nabídnout místo k sezení, ovšem Hnátková zabrala křeslo pamatující Husáka dříve, než ji vyzval. Rozevřela si na klíně napěchované desky a něco v nich hledala. Karel seděl přímo proti ní a poklidně sledoval její počínání.

„Je úplně blbá,“ říkal o ní Míra.

„Kdepak, Mirku, ta se vyzná,“ oponovala Říhová, „vzpomeň si, jako jediná spočítala ten příklad s kozou, co postupně spásá travu kolem svého kůlu.“

„Říkám ti, že jinak je ale úplně blbá.“

„Tys to ale nespočítal.“

„Já to ani nezkoušel, v tom je rozdíl. Ženská, co se chlubí tím, že si dlouho o Cimrmanovi myslela, že existoval, nemůže bejt chytrá, to tvrdím já.“

Karel se pousmál, docela zapomněl, že v místnosti není tak docela sám.

„Já vím, mám v tom zmatek,“ vztáhla na sebe Hnátková Karlův posměšek a o to intenzivněji se přehrabovala v lejtrech.

„Už to mám, tady to je,“ položila vítězně na stůl secvaknutý dvojlist.

Karel nezareagoval, tušil, oč se jedná, a proto vyčkával. Byl zvědav, jak to na něj zkusí navlíct tentokrát. Před prázdninami ji odbyl dost nevybíravě. Ale nedivil se, že přišla znovu. Buď jeho odmítnutí nepochopila, nebo jej ignorovala, obě varianty přicházely v úvahu. Měl bych ji vypoklonkovat rázněji, napadlo ho, ovšem nápad rychle zavrhl. Ať je to jak chce, Hnátková je přece jen žena a jako takové jí náleží jistá úcta. A tak jen mlčel. Mlčela i ona. Když pochopila, že její kolega nejeví o papíry pražádný zájem, vzala si je nazpět a podívala se do nich, jako by nevěděla, co v nich stojí. Po další odmlce konečně spustila.

„Jsou vypsány další projekty, Karle.“

„Já vím, mluvilo se o tom na poradě.“

„Tenhle by se ti mohl líbit,“ poposedla, znovu na stůl rozložila arch papíru a zabodla ukazovák do jeho středu.

Karel se místo na papír zpřímá zahleděl do jejích očí. Znejistěla a znovu se zavrtěla.

„Týká se to částečně tvého oboru, to by tě mohlo zajímat.“

„Můj názor znáš, Jano.“

„Bude za to i nějaká koruna.“

„Nejde o peníze.“

„Aha... Takže tě historie našeho města nezajímá?“

„Nezajímají mě projekty.“

„Nezajímají tě projekty, nezajímají tě odbory...“

„A proč by mě měly zajímat odbory, který jsou s vedením jedna ruka?“

„Vidíš to moc jednoduše, ale to sem nepatří.“

„Ty jsi s tím přišla.“

„Dobře, zpátky k projektům. Možná by tě přece jen zajímat měly.“

„Zopakuj ti to. Jsem v týhle budově proto, abych učil, to je moje práce. Ostatně nejen moje.“

„Tenhle počítač,“ ukázala, „máš mimochodem za peníze z projektu.“

„Je to dobrá mašina, o to nic.“

„Tak vidíš.“

„Ale je podivný, že kantoři nad rámec své práce musí dělat projekty, aby si přilepšili k nezaplněnému platu a škola dostala peníze na to, co potřebuje a co by normálně měla mít.“

„Heleď, tohle my dva nevyřešíme.“

„To opravdu ne.“

„Prostě je taková doba, já si to nevymyslela.“

„Vždycky je nějaká doba, hloupější frázi neznám.“

„Takže máš zájem se zapojit?“

Karel si náhle připadal, jako by se octl v jiných časech, kdy podobné floskule udávaly tón.

„Měl bys...“

Už chybělo jen slovo „soudruhu“ na konci věty...

„Posloucháš mě?“

„Poslouchám a nemám zájem.“

Nedivil by se, kdyby mu dala k podpisu papír, že se odmítá angažovat na společném díle, že je vlastně jen takový malý individualista a záškodník, dokonce sabotér, se kterým lid udělá krátký proces.

„Dobře, je to nakonec tvoje rozhodnutí.“

Hnátková zklamaně pokývala hlavou, vrátila dvojlist zpátky do desek, zaklapla je, a aniž se na Karla podívala, zvedla se k odchodu. Až mezi dveřmi zahučela cosi, co zřejmě mělo být pozdravem.

Jelikož nechtěl zakončit první pracovní den se špatnou náladou, vydal se do přízemí, kde až na samém konci chodby v zastrčeném kabinetu přebývali tělocvikáři. Když míjel jídelnu, zastavil se. Něco se tu změnilo, ale co? Nástěnka tu je, kopírka tu je, ta divná bedna na objednávání obědů taky, ale něco přece jenom chybí...

„Taky nevíte, že jo?“ zjevila se za Karlovými zády Vozárová.

„Dobrý den! Něco mi tu neštymuje.“

„Odvezli ten automat.“

„Neříkejte?“ rozpomněl se Karel na prosklenou skříň se sladkostmi a barevnými nápoji, jejichž umělá barva ty starší varovala a mladé vábila.

„Vždyť to byl všechno humus! Že to konečně někoho trklo. No jo, na dětech se holt vydělává nejlíp.“

„A myslíte, že teď začnou děti jíst zdravě?“

„No jo, nekoupěj tady, koupěj jinde.“

Dveře u tělocvikářů byly zamčené, leč známé zaklení navedlo Karla jako nejlepší radar správným směrem, tedy otevřenými lítačkami ven. Školní hřiště, písčité od prvorepublikového založení, podél okrajů obhospodařovali studenti s motyčkami, lopatami a hráběmi. Vykopávali trsy trávy a zarovnávali povrch. Kdokoli přestal pracovat, byl hrubě napomenut magistrem Kopancem. Karel se na okamžik zastavil a užíval si tento téměř vězeňský výjev. Místo zlodějů a vrahů repetenti v potu odpracovávali

zameškané hodiny, kvůli kterým nebyli klasifikováni. V roli bachaře dozíral tělocvikář, roztažený na nedaleké lavičce, svlečený do půl těla, vystavující slunci svalnaté paže, masitou hrud' a objemný břich.

„Krofta, tady nejsi kvůli opalování, koukej pohnout! A co ty, Pavlas, kam vejráš? Odsud vidím, že nemáš ani půlku!“

„Můžu jít na záchod?“ zkusil uniknout dotyčný nešťastník. To si ovšem zle naběhl. Kopanec se podíval na hodinky a zadul. „Co to na mě hraješ, Pavlas? Před půlhodinou jste měli pauzu. Opatři si od doktora potvrzení, že neudržíš hodinu moč a stolici, a budu tě pouštět na latrínu, kdy si zamaneš!“

Pavlas za řehotu ostatních přiznal porážku a jal se znovu obdělávat hřiště, jemuž se během školního roku tak vehementně a úspěšně vyhýbal.

„Koukám, žes pořád ve formě!“

„Nazdar Kájíku!“ vyskočil radostně Kopanec a stiskl kamarádovi ruku. „Kdyby si aspoň vymyslel něco originálního, ale jak jsou blbý, tak blbý výmluvy používaj. Pamatuješ na Fořta? To byl frajer, když předstíral mdloby!“

„Nebo když přišel jen tak bez ničeho, protože tašku s učením zapomněl doma... A dneska je v politice,“ dodal Karel a matně si vybavil, že před časem vídal Fořtův od přírody odrzlý a naprosto sebevědomý čumák na předvolebních plakátech. Uvelebil se vedle Kopance a natáhl nohy před sebe.

„Čím jsem starší, tím rychlejš dovolená utíká...“

„Ani mi nemluv. Jak se zlomí červenec a začne srpen, je to vždycky v prdeli. Vofous! Sundej si tu kšiltovku, nebo ti ji urazím i s tou tvou prázdnou makovicí!“

„Já myslel, že při práci čepici můžu, pálí to,“ ukázal vytáhlý klučina vzhůru.

„Vofous, nesor mě! Tohle je pro tebe a ty kolem normální hodina tělocviků! Kdybys nebyl lempl a chodils cvičit, nemusels tady dneska makat, to je jednoduchá logika.“

„A co když se mi udělá špatně?“ nevzdával se žák.

„Tak tě poleju studenou vodou a budeš kopat dál, jasný?“

Nová salva smíchu potvrdila, kdo je nezpochybnitelným pánem situace, a nespokojený repetent odhodil čepici do nedalekého doskočiště.

„Za půl hodiny končíme! Pokud to nebude hotový, panstvo, přijdete zítra znova. Všichni! Rozumíme si?“

Kopancovo ultimátum okamžitě dodalo klukům novou sílu. Zrychlili práci a pomocí jednoduchých rozkazů a nadávek jeden druhého vybízeli k lepšímu výkonu. Hlavně ať nemusejí zítra chodit nanovo!

„Takže opravdu poslední rok, Honzíku?“

„Poslední. Už na to nemám nervy. A jestli mě někdo z nich dožere,“ kývl hlavou k druhému patru, kde kralovalo vedení, „půjdu na hodinu. Důchodce budu za měsíc, nikdo už na mě nemůže.“

Slunce zmizelo za velkým řídkým mrakem, a co chvíli probleskávalo mezerami. Karel přimhouřil oči, plácl Honzu po nahém rameni a ten souhlasně pokynul hlavou.

„Jako by to bylo včera, co jsem nastupoval.“

Karel čekal, co přijde dál, ale Honza mlčel. Bylo slyšet jen nárazy motyk o zem, funění pracantů, šoupání bot, skřípění písku a vrzání starého kolečka. I jemu vytanula na mysl vzpomínka, kdy sem nastoupil. Dvacet pět let frnklo, jako když luskne prstem. Tak to aspoň říkal Honza o svých třiceti járech. S čím sem tehdy vůbec přišel? Co si myslel? V co doufal? Už si nevzpomíná. Ví jen, že byl vyjukáným češtinářem s naivní vizí přesvědčit strojaře, že neexistuje povinná, ale dobrá a špatná literatura a že naši tisíc let starou mateřštinu bychom měli s hrdostí ovládat. Z romantického snu časem zbyla realistická jistota. O úspěchu lze hovořit, když se žáci naučí základy pravopisu a zjistí, že kniha se dá i otevřít. O zázraku, když nějakou dobrovolně přečtou. Pod ochranná křídla si ho kupodivu nevzal nikdo z oboru, ale svérázný chlapík, vedle něhož právě dřepí, tělocvikář Kopanec. Snad to mělo co činit s faktem, že zde učily samé češtinářky a mladého zajíce nebraly příliš vážně. Nevěřily, že tady vydrží, jak se později nechaly slyšet některé z nich.

Ke Kopancovi neodmyslitelně patřil služebně stejně starý strojař Kapoun. Řečník i žvanil, životní dobrodruh a lenoch v jednom, znalec všemožných klíčků a figlů, taktik se schopností prosadit svou a druhého neurazit. S přímočarým, mnohdy nepříjemně upřímným a někdy až obhroublým Kopancem utvořili dvojici, která svým větrem přelomila hranice zdejší školy. Úměrně tomu budili v jiných kruzích závist a nelibost, ovšem úkladům čelili svým osobitým způsobem. Jeden úsměvem a vhodným bonmotem, druhý ostrým a přesně mířeným slovem. Časem vnukli všem slídilům a podezíravcům zneklidňující myšlenku, že tam dole u nich se vždy a za každých okolností peče něco veledůležitého, tajného a podvrtného a je to určeno jen privilegovaným. Proč si však ti dva k sobě jako třetího vybrali Karla, nikdy nezjistil. A ptát se na takové věci nebývá zvykem. Každopádně si přes svou profesní rozmanitost rozuměli a dokonale se doplňovali, dokonce i v rozepřích. Kdykoli to šlo, sešli se v přízemním tělocvičáckém doupěti, které rovnou měrou jedny odpuzovalo a druhé lákalo. Ti druzí příležitostně a pod různými záminkami vyhlášenou společnost vyhledávali a někteří z nich do ní v druhém sledu postupně zapadli. Ale co bylo, už neplatí. Letos spiklenecká éra skončí. Už je vlastně způl uzavřená. Kapoun, náhle nadbytečný, bude pokračovat jen na částečný úvazek a do školy zavítá pouze ve středu na několik vyučovacích hodin. A Kopanec začne kroutit poslední rok, pokud ho ovšem dokončí. Karel měl jasno. Až tihle dva opustí školu, zmizí s nimi i cosi výjimečného, co by se s lehkou nadsázkou dalo nazvat podzemním dechem, zemitou duší, potřebným hnojivem a životadárnou mízou, přestože někomu mohla chutnat obzvlášť hořce. On a jeho o deset let mladší parták Míra, kterého se ujal podobně jako kdysi oni jeho, to dozajista nezachrání.

Cestou z práce přepadl Karla smutek, jehož kořeny podvědomě tušil. Vystoupil z plné tramvaje a šel pomalu pěšky. Školní rok sice teprve začne, ale leccos už vlastně končí, tím je řečeno vše. Nikdy na sentimentality moc nebyl, ale nyní se jejím útokům nechtěl bránit. Zprávu exmanželky Zdeny, zda by jednou týdně doučoval syna známého, nějakou korunu by to hodilo, bez odpovědi vymazal. Posadil se do parku a zmohl se na jedině. Bráchovi napsal, že se omlouvá, ale dnes jejich pravidelné hospodské setkání výjimečně vynechá. Sklidil mobil a náhle se mu v paměti rozezněla jedna stará píseň. Kde se tu vzala? Tak dávno ji neslyšel. Nevšiml si kropicího vozu, který projel ulicí ve chvíli, kdy psal zprávu, a prýšticí chladné kapky, jež se srážely s horkým vzduchem, vytvářely jedinečnou vůni, která vrátila Karla o mnoho let zpět a přímo do refrénu. To už se Zdenou chodil a většinu léta trávili tenkrát na písčité pláži u velkého rybníka, který spíš připomínal menší jezero. Různobarevné deky jedna vedle druhé, pár šlapacích kol brázdících hladinu, v dálce několik plachetnic, na podlouhlém dřevěném molu dvě skluzavky v plném záprahu, brouzdaliště zasypáno výskajícími caparty, dámy a slečny pod dohledem manželů či šamstrů opatrně nastavovaly slunci ty části těla, které by se jinak s paprsky nesetkaly, kolem mladých holek se motaly partičky sotva odrostlých kluků, starostlivé mámy co chvíli napomínaly své ratolesti, důchodci s velkými břichy posedávali na lavičkách, na hlavách kapesníky, hráli šachy, karty nebo jen tak sledovali letní rej, babky upíjely kávu pod slunečníky a neustále si rukou kontrolovaly drahé trvalé, Zdena pila točenou limonádu, on točené pivo, děcka olizovala točenou zmrzlinu a plavčík, kterého Zdena znala, pouštěl z tuzexového kazetáku několikrát dokola tu samou píseň. Zdena se smála, objala Karla kolem krku a v duchu melodie mu šeptala do ucha to, co Zagorová zpívala.

„Málokdo, málokdo, málokdo ví, málokdo, málokdo, málokdo zná...“

Magistra Smutná se sebrala a se slovy, že tohle je opravdu silná káva, odešla ze třídy. Druhá členka zkušební komise, docentka Kafková, útrpně otočila tvář k oknu. Bylo to na Karlovi. Ostatně jako předseda musel vynést závěrečný verdikt. Kouba stál proti němu, klidně a floutkovsky se vrtěl a na sedící kantory hleděl shora. Nevyzařovala z něj ani zloba či vztek, ani odpor či pohrdání, ale jen prázdná lhostejnost.

„To myslíš vážně?“

„Mluvím pravdu, pane učitel. Opravdu je mi to jedno, fotr mě dá zase někam jinam.“

„Myslíš otce.“

„Jo, promiňte.“

„Nám se neomlouvej, spíš jemu.“

Kouba výmluvně pozvedl obočí.

„Zeptám se tě jinak. Nepřipadáš si hloupě, že ve svých osmnácti letech neumíš vyjmenovaná slova?“

„Já tyhle vaše věci neřeším, pane učitel.“

„Jo naše věci...“

„To nemá cenu,“ ozvala se Kafková.

„Nemá, od nás máš nedostatečnou a do druhého ročníku nepostupuješ. Můžeš si zažádat o opakování, ale jak koukám,“ nahlédl do zkušebních protokolů, „úplně stejně jsi dopadl s matematikou a angličtinou, a to máš ještě strojírenství.“

„Tam už nejdu,“ mávl Kouba rukou, „můžu jít?“

„Jdi se tam aspoň omluvit.“

Neodpověděl. Ve dveřích se málem srazil se Smutnou a s nic neznamajícím úsměvem jí dal přednost.

„Tak to by bylo,“ řekla Kafková.

Z deseti propadáků z prvních ročníků uspělo devět, což komisi stálo velké úsilí. Ovšem Kouba byl unikát. Pustit dál žáka, kterému na tom nezáleží a o Shakespearovi je schopen prozradit jen to, že umřel, opravdu nešlo.

„Jak se vám povedlo vyhodit jenom Koubu?“ zářila magistra Soukupová a ženským vnutila bonboniéru stylem, který nešel odmítnout.

„Ani se neptej,“ utrousil Karel.

„Jste skvělí!“ rozplývala se dál.

Byla typem kantorky, která by za své kluky dýchala. Prostě učitelka se svatozáří. Každou třídu, kterou spravovala od prváku k maturitě, pokládala za svoji druhou rodinu. Rvala se za ni, škemrala a prosila, vyběhávala, zařizovala, omlouvala, zkrátka dělala cokoli, čím by svým miláčkům pomohla. Že kluci její dobrosrdečnosti zneužívali, jak jen mohli, věděla a nijak se tím netajila. Prý jim všechno časem dojde.

„Ještě jednou vám děkuju, máte to u mě.“

„A já jsem zase klesla o stupeň níž,“ pronesla zklamaně Smutná. „Ještě mám nějakou práci, ahoj.“

Odcházela elegantně, přičemž se dívala do země. Svým jménem vystihuje podstatu celého školství, pomyslel si Karel.

„Ta by měla učit někde na vejšce a ne se zabíjet tady,“ zvažněla Soukupová. „Jinak vám řeknu, u nás to taky byla síla. Vrzák se zabejčil, a že neřekne ani slovo.“

„Vrzák přece anglicky umí,“ zavzpomínala Kafková, která ho učila v prváku.

„Umí, ale nechodil. Nemám tušení, co mu přelítlo přes nos. Zavolala jsem mámě, dala mu ji k telefonu. Ta je pěkně od rány. Co mu přesně řekla, nevím, ale tuším. Kluk zblednul, vrátil mi telefon a začal to ze sebe sypat. Škoda, nemá to v hlavě srovnání, jinak by byl premiant.“

Na důkaz tvrzení, že o kom se mluvívá, nedaleko bývá, prošel kolem Vrzák.

„Já vás slyšel, paní učitelko!“ zavtipkoval.

„Jedeš, ty kaňoure!“ pohrozila mu s úsměvem Soukupová a povzdychla si. „Prostě Vrzák je vrzák.“

Seděl v poslední lavici. Jako středoškolák si zadní místo kvůli nesčetným výhodám oblíbil, ale nikdy se tam dlouho neohrál. Nyní si vše vynahrazuje a se zády krytými zdí kontroloval zpola zaplněnou učebnu, kde byl jediným mužem. Co se mu dříve jevilo jako samčí privilegium, pokládá dnes za čirou beznaděj. Mezi tolika rozličnými ženami si připadal zcela ztracený. Čím více se snažil mezi ně zapadnout a nepůsobit rušivým dojmem, tím silněji se obával ztráty vlastní tváře. Byl v kleci jiným druhem, ani lepším, ani horším, zkrátka jiným, což přitahuje nedorozumění a někdy i potíže. O nic z toho Karel

nestál, zároveň věděl, že z pozice jiného nahlížení na stejné věci se občasným konfrontacím nelze vyhnout. Dnes ale bude mlčet, čímž ovšem riskuje, že si někdo může jeho zdrženlivost vykládat podezřele. Ale co nadělá. Ať půjde jakoukoli cestou, všude bude kamení. Hlavně udržet klid a nadhled.

Předsedkyně předmětové komise Šafářová, plna energie, řečnila ve velkém stylu a naprosto v duchu pravidel spisovného jazyka českého. Tyto čítanky a učebnice ne, tyto ano. Žákům nařídít, vybrat peníze, škola koupí, vy rozdáte. Tematické plány tady opravit, tam přepsat. Blíží se opravné termíny maturit, nic nepodcenit. A na závěr to nejdůležitější. Učitelé českého jazyka, dějepisu a občanské nauky musejí být slyšet a vidět. Zdůrazňovala potřebu vyčnívat nad druhé, přesvědčit vedení, že jsme elita. V praxi to znamenalo vymýšlet akce nad rámec výuky, pořádat soutěže, exkurze, zhotovovat tematické nástěnky, blýsknout se na dni otevřených dveří. Některé kolegyně se předháněly v nápadech, co vše by šlo ještě zrealizovat. Na Prvního máje recitovat v ulicích nebo nacvičit divadlo a během víkendů objíždět štace. Kolegyně Smutná, která si zabrala poslední lavici v prostředním oddělení, vznesla poznámku, že exkurze, soutěže a jiné aktivity jsou sice bezva, ale na úkor výuky. Rozpoutala se vášnivá debata. Jedny jí dávaly za pravdu, druhé argumentovaly, že jakékoli aktivity mimo školu jsou lepší než do žáků něco marně hustit. Další se domáhaly za případnou činnost navíc odměny, chodí přece do práce vydělávat peníze, a ne někomu dělat tajtrlíky zadarmo. Předsedkyně se snažila všechny tábory spojit a navrhovala kompromis, který nedokázala přesněji definovat. Vytasila osvědčené fráze a opakovala, že ač je to do jisté míry proti smyslu školy, být vidět je bohužel víc než „jen“ učit. Diskuse pokračovala a Karel si ve své fantazii pustil soukromé kino. V něm spatřil ligové fotbalisty a hokejisty, jak po zápase či tréninku defilují v průvodu městem s transparenty, jimiž lákají diváky na stadion, viděl lékaře, jak po směně radostně skládají a nacvičují písňe o správné životosprávě a ve svém volnu je sborově pějí pacientům, viděl chlapy z továren, jak o víkendech okopávají kolem hal záhonky a sázejí květiny, a nemohl vynechat ani policisty, kteří po práci zmizí v garážích, aby ti zručnější opravili svá auta a ti výmluvnější vyšli do ulic přesvědčovat lid, že krást se nemá.

Hotovo, vydechl Karel. Vše zkontrolováno, dopsáno, seřazeno, srovnáno, vyškrtáno, rozděleno, nade-psáno, opraveno a očíslováno. Zavřel třídnici, vypnul počítač a vítězně pohlédl na hodiny. Úředničinu stihl v předepsaný den a do předepsané hodiny, protentokrát se vyhne ponižující rubrice, kterou vedení umísťovalo na školní síť a která začínala povzbudivým sloganem „K uvedenému datu nesplnili své povinnosti tito kantoři“. Ještě se chtěl ujistit, že má všechny učebnice, testy, přípravy a materiály na svém místě, ale vyrušil ho hluk z chodby. Vyšel z kabinetu a pochopil, právě byly rozdány rozvrhy. Učitelé spěchali do vrátnice, kde si ve své přihrádce vyzvedli rozvrhy a svazky formulářů, kterých je o několik víc, než když začínal. Žáci je musejí pozorně přečíst, vyplnit a podepsat, aby část z nich třídní učitelé ke stanovenému dni odevzdali zpět vedení a zbylé si ponechali pro štouravé rodiče, kteří vtrhnou do školy s rozhořčením, že to či ono jejich miláčkové nevěděli.

Kolem rozvrhů bylo živo. Jedni je zkoumali v ústraní, druzí tvořili shluky, navzájem si ukazovali, jak jsou na tom, rozvrhy komentovali, chválili, kritizovali, záviděli kolegovi nebo si oddechli, že mohlo být hůř. Jedni nechápali, proč mají v daném dni jediný dozor či pohotovost v tak nelogický čas, druzí se rozčilovali, že se během pěti hodin a čtyř vložených dozorů nedostanou ani na toaletu a že to je proti zákoníku práce a že to tedy ne a odbory by se měly ozvat.

Karel si vyzvedl svůj rozvrh a přelétl ho očima. Tři dny dobré, dva mizerné, lepší než naopak. Vyhnul se školníkům, kteří odkudsi kamsi nesli každý po dvou židlích v jedné ruce, prokličkoval mezi kolegy, některé pozdravil, s jinými něco prohodil a vrátil se do kabinetu. Podíval se na vypnutý počítač a chvílku bojoval se zvědavostí jej znovu spustit a omrknout, jak dopadli ostatní. Ne, letos nikde štourat nebude. Sice by ho zajímalo, kdo má rozvrh špatný a nepatří mezi favority, ovšem rozhodně nechce vědět, kdo je členem kasty vyvolených a má pracovní týden dokonale sladěný. Raději už půjde domů. Prvních pět dnů má za sebou a v pondělí se začne naostro.

Zcela bez nálady ležel na gauči. Takhle si poslední volno nepředstavoval. Potkal ten den příliš hloupých lidí, v rádiu slyšel příliš hloupých zpráv a písní, v televizi viděl příliš hloupých reklam a pořadů. Kyselosti se nezbavil, ani když odešel od bráchy z hospody, vydržel tam sotva hodinu. Pejskaři se mu cestou domů pletli pod nohy a ti nejmenší ratlíci na něj štěkali jako zběsilí. Jednoho chlapa seřval, ať kouká uklidit, co ten jeho čokl před barákem udělal.

Vstal z gauče, nalil vodu do konvice a zapnul ji. Vzápětí si to rozmyslel a vodu vylil do dřezu. Vrátil se na gauč a z poličky vzal mobil. Žádné rádio, žádná televize, natož lidi v hospodě a psi venčící své pány, tenhle přístroj je vším vinen. Nejradši by s ním třísknul o zem, ale tím by si nepomohl. Zkusil volat znovu. Nic. Syn to nebere. Druhý pokus, opět nic, exmanželka nedostupná. Pohodil telefon na stůl a vrátil se do kuchyně, přece jen si udělá kafe. Vypije ho sám ve velké kuchyni, pak zavře okna ve velké nepoužívané ložnici, ve velkém a prázdném děcáku zalije kytky, které tu zbyly po Jordance, a plácne sebou na gauč v malém obýváku, se kterým si jako jediným v tomto bytě lidsky rozumí.

Září

„Ta kunda mi dala kouli, že prej opisuju.“

„A opisovals?“

„Ten debil Cibulka to měl taky špatně, opsal jsem hovno.“

„I tak ti to dala za bůra?“

„Dyť ti to říkam, ta kunda je normální píča.“

(žáci prvního ročníku)

Všechno podstatné bylo řečeno a jako důkaz pro kontroly a inspekce vepsáno do třídní knihy. Do konce první a prvního dne zároveň poslední hodiny zbývalo pár minut. Karel vstal od katedry a pomalu procházel lavicemi. Kluci se ho zeptali, jak se měl o prázdninách, pak se pohroužili do mobilních telefonů nebo polohlasně mezi sebou šveleli. Auta, motorky, holky, muzika, fotbal, ale že budou letos maturovat, neřekl nikdo. Karel se opřel o zadní stěnu vedle nástěnky s auty, motorkami, holkami, fotbalisty a muzikanty a porozhlédl se po své třídě. V prvním ročníku jich bylo třiatřicet, třiatřicet výrostků s kšiltovkami nakřivo, gatěmi napůl žerdi a silnými slovy. Sítím tří let jich prošlo osmnáct. Vyrostli, zesílili, někteří z nich se naučili nemíchat alkohol a další vyměnili džíny za módní tepláky. Už nejsou dětmi a do mužů jim ještě něco schází. Karel jim záviděl mládí, bujarost, nevázanost, zároveň jim za mák nezáviděl nástrahy a nejistoty, kterými jsou obklopeni a které číhají na jejich chybu. Prostě kravský roky, jak tuhle životní etapu trefně pojmenoval Kopanec. Osmnáct ze třiatřiceti, znovu si ta čísla opakoval. Za jeho středoškolských studií a ještě dlouho potom vypadlo vždy jen několik žáků, a to ještě mnozí z nich byli vyloučeni nikoli kvůli špatným známám. Časy se zkrátka změnily.

Co se příliš nezměnilo, jsou rodinné poměry, ze kterých kluci přicházejí. Pořád se dá celkem dobře rozlišit, kdo bydlí ve městě a kdo na vesnici, kdo si žije nad poměry a kdo má hluboko do kapsy. Pořád se dá rozpoznat, kdo je v jádru hodný a navenek se předvádí a komu přes sladký úsměv nelze věřit ani slovo. Pořád se dá pochopit, proč je někdo přehnaně vulgární a jiný zakřiknutý, proč se jeden nebojí na cokoli zeptat či pořád protestovat a druhý se neozve, i když má pravdu. Právě proto se Karel dávno nezlobil na žáky. Stačilo poznat úlisného otce a bylo jasné, proč je kluk, doma pokládáný za svatouška, hajzlem prvního stupně. Stačilo poznat ztrhanou matku a bylo jasné, že když má dvě práce, aby uživila tři děti, protože ani jeden z otců neplatí, na nejstaršího syna jednoduše nestačí. Stačilo poznat manželský pár, kdy ona sotva hlesne a on duní na celou chodbu, a bylo jasné, proč kluk utíká z domova a nechodí do školy. Stačilo poznat ustrašenou babičku, která vychovává kluka, o něhož nikdo nestojí, a bylo jasné, proč se ho třída straní a ve vzduchu visí šikana. Ještěže mám většinu rodičů normálních, pomyslel si Karel. Zároveň si uvědomil i opačnou stranu celé věci. Přístupní otcové a otčímové, rozumné matky a macechy v jeho třídě převažují zkrátka proto, že ti nerozumní svým potomkům vydržet na škole přímo znemožnili, nebo jim studia zkomplikovali tak, že k pádům náchylní kluci selhali i tam, kde by jiní obstáli. Zazvonilo. Dav se vyvalil ze třídy jako velká voda a spěchal do nejbližších hospod a nonstopů zapít začátek školního roku. Nabídku, ať se pan třídní učitel přidá, s úsměvem odmítl. Okamžitě si vybavil doby, kdy on a jeho gymnazijní kumpáni vysedávali s třídním, a přišlo mu až neuvěřitelné, že už od třetáku. Škoda, po letech by rád totéž zažil z druhé strany, ale co naplat, časy se opravdu změnily.

Jednou z mála výhod, kterou poskytuje kantorská práce, je možnost předbíhat žáky ve školní jídelně. Existovalo pár jedinců, kteří si svou krmí poctivě vystáli, snad jim bylo hloupé drát se za každou cenu dopředu. Ale drtivá většina učitelů zamířila rovnou k výdejnímu okénku a příležitostné komentáře starších studentů stavovsky ignorovala. Maximálně se zařadili za kolegu, který náležel mezi nepředbíhače a už už byl na řadě. Pokud ale nejbližší kolega vězel trochu dál, nebyl na něj brán zřetel. Karel

zastával zlatou střední cestu. Když spěchal, předbíhal, měl-li času dost, posečkal. Dnešek byl výjimkou. Nikam nespíchal, ale stárnout ve frontě táhnoucí se až k východu z jídelny se mu dvakrát nechtělo. S omluvným výrazem, vypilovaným k dokonalosti, prošel kolem řady, pozdravil kuchařku a vzápětí se usadil vedle Míry.

Školní gastronomie, alespoň zde, byla léta čitelná. Poslední den před prázdninami a první den po nich se startovalo čočkou s párkem, případně čočkou a jedním vařeným vejcem. Nejinak tomu bylo dnes. Míra prohodil něco v tom smyslu, že se mu porce zdají zas o něco menší než dřív. Někdo z kolegů přisvědčil, další připomněl fakt, že i jídelna musí šetřit a že se možná dočkáme časů, kdy si budeme nosit vlastní nádobí, aby škola ušetřila za vodu.

Prostorná a celkem vkusná jídelna trpěla jedním základním nedostatkem, totiž klidem. Málokdy se učitelům podařilo obědovat a být zde v převaze. Většinou tomu bylo naopak, a to mnohonásobně. Žáci nemuseli křičet, stačilo obyčejné povídání a v místnosti to hučelo, vřelo, drncalo, vrzalo, cinkalo, šoupalo, dupalo a chlapsky mlaskalo, zatímco dívky, vzácný to exponát na této škole, dodávaly tajnůstkářské chichotání a drobné pištění. Vrcholem koncertu bývalo občasné, a proto vždy nečekané a nervydrásající tříštění talíře o zem.

Zajímavým jevem, který každý den nastal, bylo chování učitelů v momentě, kdy se přicházelo na obědovat vedení. Někteří s jízlivou poznámkou kvapně dojedli a zmizeli, ti z opačného pólu odklízeli své tašky z vedlejší židle, aby si jejich Veličenstva sedla k nim. Karel s Mírou, jako většina, nepatřili ani k jednomu. Oběd je oběd a s prací nesouvisí.

Ředitel s jednou zástupkyní usedli naproti Hnátkové, nikde jinde se, trpným rodem řečeno, neudělalo místo. Popřála jim dobrou chuť, což nesourodě a v různých tóninách zaznělo od podlouhlého stolu tolikrát, kolik zde bylo strávníků. Po pár soustech jí to nedalo a nepříliš hlasitě se rozhovořila. Přes okolní hluk nebylo zřetelně slyšet, co má paní inženýrka Hnátková na srdci, ovšem slovo projekt zaznělo jasně. Z výrazu ředitele nebylo zcela patrné, jestli ho to právě nyní opravdu zajímá, či žvanění jen bolestně snáší.

„Taky to nemá lehký, chlapec,“ podotkl k osobě šéfa Míra.

„To ne,“ souhlasil Karel, polkl další sousto a podíval se na ředitele. Čelo se mu proti oknu lesklo drobným potem. Horko ale nebylo. Tak z čeho se potí? Nejspíš z omezení, která souvisejí s jeho postem. Copak může netaktní podřízené natvrdo vpálit, ať zavře klapačku, že se chce v klidu nacpat? Může odbýt přesluhující kuchařku, která považuje za čest a samozřejmost dát řediteli ředitelskou porci, ať si žvanec strčí někam, že se nepotřebuje den co den přezírat zdejšíma blafama? Ne, tohle říct nemůže, musí se potit.

Dobrou chuť všem popřál i později příchozí inženýr Buček. Přesvědčen, že je nenápadný, zkontroloval ředitelovu královskou porci a dobře si spočítal, že když řídá žvýká a na talíři se mu vedle kopce čočky povalují ještě dvě nožičky párku, musel mít minimálně o jednu navíc. Považoval to za újmu a v minulosti mnohokrát na tohle téma zapřádal hovor. Většinou neúspěšně. Příčina byla nasnadě. Inženýr Buček spolu s magistrou Půlpánovou patřili mezi takzvané pozdňáky. Pokud to šlo, přicházeli do jídelny co nejpozději. Familiérně rozmlouvali s kuchařkou Evičkou, chválili jí účes, plet a náušnice, přáli jí hezký víkend a vydařené svátky a ta se pochopitelně cítila omlazena a poctěna, a proto jim od srdce naložila plátek masa navíc nebo jim šoupla do dlaně dvě, někdy rovnou tři jablka, sladké tyčinky či co zrovna ten den bylo. Buček si tím kompenzoval ztrátu, kterou mu způsobil ředitelský zákaz. Byl zvyklý si pravidelně odnášet zbytky z kuchyně pro své kočky, ale když chtěl totéž školník Knot pro své psy, vznikl spor, který se přeměnil v hádku, ta v nechutnou scénu plnou osočování a urážek, navíc před plnou jídelnou. Takže žádné zbytky, žádné odnášení.

Nejvynalézavějším exemplářem byl však inženýr Čadek. Přicházel do jídelny pět minut před třetí s připravenými kastrůlky a s mučednickým výrazem, že nic nestíhá, je vyložil před kuchařku. Ta mu je vrchovatě naplnila, ne snad že by jí byl tenhle hamoun sympatický, jeho figl dokonale prokoukla. Činila tak jednoduše z hospodárných důvodů, dobře pamatovala epochu poloprázdných konzumů, proto

měla jasno. Než vyhodit zbytky po žácích, kteří na oběd nepřišli, je lépe někoho podarovat. Inženýr Čadek dnes seděl vedle Karla. Za přítomnosti vedení jedl poslušně a se sklopenou hlavou. Jen tu a tam pohlédl k varnici s čajem. Skoro ho bolelo, když si některý ze studentů šel přidat. Automaticky sáhl pod sebe na zem a narovnal starou koženou brašnu. Vykukovala z ní nedočkavá a žíznivá PET lahev.

Prométheus se vrátil z toalety a zamířil ke dvěma tlouštíkům, kteří právě přišli. Vysoký s břichem à la peřina si objednal guláš, menší s pupkem typu želví krunýř zatoužil po vepřovém řízku. Na tohle Prométheus slyšel. S hlučným pozdravem a bez vyzvání si přisedl a počal vychvalovat zdejší kuchyni. Sice tady léta nejedl, ale může ji doporučit, má na to nos. Chlápci si ho trpělivě vypošlechli, a když jim výčepní donesl pivo, prosebně se na něj podívali. Výčepní pochopil a Prométhea vypoklonkoval. Ten neprotestoval a rovnou si u něj objednal malou dvanáctku, ať mu ji hodí k jeho stolu, kam se pomalu šoural.

„Že ho tady trpíš...“

Lukáš se pousmál, pohlédl na bratra, pak na Prométhea. Ten právě usedl k malému stolku v rohu, cosi sám sobě povídal a komusi hrozil zdvihnutým ukazováčkem.

„To nejde Karle, vždyť to víš.“

Karel věděl, ovšem nechápal. Tenhle druh hospodského soucitu mu byl cizí, zvláště pokud šlo o bratrův kšeft. Prométheus nebyl sprostý, nebyl špinavý, nesmrděl, nic tady nedlužil, přesto všem svou vlezlostí a neodbytností lezl na nervy, takže sem mnozí přestali chodit, případně přišli jen jednou. Argument, že Prométheus byl od mala nejlepším kamarádem otce, se Karlovi nikdy nepozdával. Otec leží na hřbitově, hospodu vede jeho syn a dědictví v podobě starého opilce není žádná výhra. Prométheus jako by vycítil, že se o něm vede řeč, zamířil pohledem přímo k oběma bratrům.

„Dobrý večer, pane profesor!“ zahulákal.

Karel úkosem přikývl.

„Můžu se vás na něco zeptat, když jste ten študovanej?“

Než se Karel na cokoli zmohl, kráčel Prométheus k nim. Cestou si od barmana vyzvedl malé pivko, barman jen bezradně pokrčil rameny a Lukáš mu naznačil, že je vše v pořádku.

„Pane šéf, můžu na chvíli?“

Lukáš kývl a Prométheus se usadil. Ačkoli byl v obličeji ztrhaný, oči mu kupodivu plály velmi zdravě a odhodlaně.

„Co játra?“ optal se ze zdvořilosti Karel.

„Pořád v hajzlu,“ mávnul rukou Prométheus, „bolí jako čert, nejspíš to brzo zabalím.“

Karel neodpověděl. Vysvětlovat, že játra nemají nervy, tudíž nemohou bolet, se mu nechtělo. Už to několikrát zkoušel a Prométheus ho odbyl, že on sám musí nejlíp vědět, co mu je. Ví to už dvacet let, dvacet let skuhrá, že má špatný játra a že to má za pár, nikdo ho nebral vážně.

„Tak co chceš, Václave? Dlouho jsem se s bráchou neviděl, tak bych to rád napravil.“

„Nebojte, pane šéf, budu rychlej,“ napil se, otřel ret, naklonil se a lehce říhnul. „Pardon.“

Karel se zadíval do Prométheových podivně řídkých, šedivých vlasů, z nichž prosvítaly červené flíčky. Kupodivu si jich nikdy nevšiml. Jak je to možné? Před měsícem je ještě neměl, nebo ano? Není to nakonec jedno? Proč by měl zkoumat kůži někoho, koho zná od dětství? Chodil k nim domů, s tátou popíjeli kafe a fernet, přitom si s ním, zvědavým klučikem, hrál s tatrovkou na ovládání. Když se narodil Lukáš, hrál si pro změnu s ním. Byl na pohřbu matky, denně vysedával v otcově hospodě, proseděl v ní celý sedmdesátý a osmdesátý léta, otec ho obskakoval a tu a tam mu odpustil nějaký to pivo. Když otcí hospodu v restituci vrátili, Prométheus tu byl pořád, pro něj se režim nezměnil. Otec mu stále psal na lístek míň, než vypil, Prométheus si hlídal své místečko pro dva, kde krom otce nikdo jiný neseděl, což platí do dnešních dnů. Karel si neuměl vysvětlit, proč mu tenhle ukecaný dědek pije krev, nic zlého mu nikdy neudělal. Ba naopak, vyzvedával ho ze školy, když máma marodila, nosil mu Sedmičku pionýrů s komiksem na zadní stránce a občas i Stadiony, bráchovi Letectví a podpultové ABC. Co mu tedy

na něm vadilo? Vlastně nevěděl, možná ho štválo, že přežil otce. Prostě Prométheus byl nezničitelný, navíc nikdy nepracoval. Jak si sehnal invalidní důchod, nikdo neví, zřejmě to uhrál na játra.

„Zajímá mě váš názor, věc se má takhle...“

Obšírně se pustil do tématu o známostech a slavných jménech. Jak je prý možné, že celá řada světově proslulých muzikantů a malířů měla děti, spousta úspěšných sportovců měla děti, ty se v rodičích viděly, chtěly být jako oni, a nikdy to nikam nedotáhly? Copak by nestačilo, aby za ně slavní otcové či matky ztratili slovo? Proč se, ať nechodíme do světa, nikdy neprosadil syn Masopusta nebo Viktora? No proč? Karel neměl náladu debatovat, jen si hlasitě povzdechl.

„Já vám to teda povím. Nikdo z nich nebyl tak dobřej, to je potom přímluva hovno platná, víte?“

Karel namítl, že netuší, kam svou úvahou Prométheus míří. Hned se to prý dozví. Napil se, tentokrát bez říhnutí, a pokračoval. Co prý herci? Jak to, že zrovínka v týhle branži tolik synáčků a dcerušek jde ve stopách rodičů? To jsou o tolik lepší v porovnání se synem reprezentanta nebo dcerou baletky? Nejsou! Tam totiž zdaleka nerozhoduje jenom um, ale především jméno a známosti. Jméno se prodává, v seriálu, v reklamě, v kdejaký tlachandě od osmi večer. Prométheus se téměř rozčílil. Kdykoli zapne televizi, je tam něčí syn nebo dcera. Prý kdyby byl fotr rybář, zajímalo by ho, zda by kluk chtěl taky rybařit, to ale asi ne, to nesype, ale studí. Kaprovi v rybníce je totiž u prdele, jestli ho chytá nějaká nula z fabriky nebo syn celebrity, zato producenti hrajou na známý jména a nevadí, že toho zas až tolik neumí. Prométheus skončil a co na to on, pan profesor, jako říká.

„Není to vlastně taky takovej druh korupce a klientelismu, pane profesor?“

„Mně je to jedno.“

„Jedno? Vám, študovanému člověku, nevadí, že se koukáte na neumětely?“

„Všichni tak mizerní nejsou.“

„Skoro všichni!“

„Co přepnout program?“

„To nepomůže, jsou všude,“ zvedl se, mávl na výčepního a ukázal na prázdnou sklenici.

„Co vypnout televizi úplně?“

„Jo? Díky za radu. A co bych dělal jinýho? To mám prosedět život v hospodě?“

Na odpověď nečekal a vrátil se na své místo. Karel si oddechl a Lukáš se zasmál.

„To chce panáka.“

Záměr jít domů pěšky okamžitě zavrhl, točila se mu hlava a nohy měl trochu nejisté. Zavolal si taxíka a ejhle, za volantem sedí bývalý žák. Připomněl se Karlovi a tomu chvilku trvalo, než ho dokázal zařadit. Nakonec si přece jen vzpomněl a zeptal se, jak se daří. Řidič byl rád, že veze známého a může si popovídat. Povídal ale sám. Karel poslouchal, dozvěděl se, že z celé třídy dodělali vejšku tři, zbylí makají, kde se dá. Pár z nich v oboru, ostatní všude možně. Ze tří ženáčů se dva rozvedli, on žije s tou svou na hromádce a s kámošem taxikáří. Další dělají v hospodě, někdo rozváží pizzu, pár kluků je bez práce, doba je prostě těžká. Kde jsou ty časy, když si jako plnoletí sami psali omluvenky. Karel mu potvrdil, že tohle už nikdy nezažijí, a přes další přívál informací od šoféra si začal sumírovat dnešní večer. Bráchu viděl po dvou měsících a je rád, že se mu daří. Hospoda nese, chlapi z okolních staveb se tam naučili chodit na jídlo. Konečně má pro rodinu trochu peněz a vyjeli si za hranice. Jeho to neláká, ale oni ať poznají svět, hlavně ti dva raubíři. Pořád měl pocit, že na mladšího bráchu musí dohlížet. Deset let je deset let, být o tolik starší s sebou nese odpovědnost. Nerad si připouštěl, že brácha jeho opatrovnictví dávno nepotřebuje, dlouhodobě se mu vede líp než jemu. Za to byl pochopitelně rád, to on si sám všechno zbabral, tak aspoň Lukášovi ať to šlape. A zaplat' pámbu, šlape. Hospoda jede, kluci míří na gympl, Hanka se zklidnila a už tolik nevyvádí.

To on je na tom hůř. Exmanželka se s ním nebaví, syn žije v cizině a nehlásí se k němu, on se skrejšvám sám v tý své třípokojev zatměný jeskyni. Takhle mu to brácha vpálil. Ať prý začne trochu žít, cestovat, ne pořád čučet na chalupě. Co tam celý léto dělal? Že se ptá, chlastal a četl, to muselo vypadat.

A co ta jeho Jordanka? Nic proti ní, byla milá, ale mělo smysl začínat si s uklízečkou z práce, navíc s Bulharkou? Proč zrovna uklízečka, brácho?

„Byla čistotná.“

„A proč proboha Bulharka?“

„Nad tím jsem nepřemejšlel, ale výhody to mělo.“

„Jo? A jaký?“

„Uměla česky jenom trochu, zbytečně nemluvila.“

„Ale když ji to naučil, stejně se na tebe vykašlala.“

„Odjela domů.“

„To vyjde nastejno.“

To jo, to vyjde. Brácha má pravdu, žije jako jezevec. A proč pořád učí? Ať jde k němu na hospodu! Týden práce, týden volno a dá mu víc, než má teď! Karel odmítl, nestudoval bohemistiku a historii, aby skončil za barem.

„Ten blbej Prométheus má pravdu, co je ti platný vzdělání, když máš hovno.“

Na to nešlo nic říct.

„Tak jsme doma, pane učiteli!“

Karel chtěl platit, ale řidič peníze odmítal, prý až příště.

„To nejde,“ vnutil mu peníze, „nic není zadarmo.“

Stačí, že mě dneska hostil brácha, pomyslel si a zamával odjíždějící audině.

Na úvodní hodiny s prváky šel bez nálady a musel si přiznat, že většinou tomu bývalo naopak. Mladí ho vždy dobíjeli silou a energií, kterou léty ztrácel, sál z nich elán a chuť do života. Letos se ale netěší. Mladí jsou proti němu stále mladší, věkový rozdíl se zvětšuje a na Karla Franka pomalu a záludně doléhají neblahé myšlenky. Čím jsou studenti mladší, tím blíže je on konci, pracovnímu i úplnému. Ještě loni, ne předloni to bylo, ještě předloni byl natěšený, až vypukne známý šrumelec a zmatek s předepsaným a učiteli režírovaným průběhem. A loni, co bylo loni? Už neví, všechno je tak podobné. Školní roky se slévají jeden do druhého a vytvářejí mohutný vír, který se rok od roku točí rychleji. Netěší se. Není to ještě hnus, není to odpor. Zatím je to jen nechut, nechutenství z dlouhodobě nezdravé práce, kterou je přesycen. Trochu se uklidnil. Kdepak, na hnus a odpor je přece jen příliš zkušený, tedy starý, obitý, obroušený, navyklý a otupělý. Hnus a odpor, doplněny marností, odsud vyhnaly mladé začínající kantory. Vydrželi rok, nejvýš dva tři a konec. Potom pryč. Zmizet jinam, kde jim bude nabídnuto aspoň zdání dojmu, že dělají něco potřebného, užitečného, nebo kde, když už nic, dostanou slušně zaplacení. Tohle Karla minulo. Když začínal, byli žáci stejní vykukové jako dnes s tím rozdílem, že sem přicházeli s jednou, maximálně dvěma trojkami. Byli stejně nespoutaní, živí a neukáznění, stejně hodní a zlí, stejně vstřícní i drzí jen s tím rozdílem, že chytrému stačilo informaci říct jednou, ve školství dvakrát, a nyní, aby docílil aspoň něčeho, opakuje totéž do nekonečna, což stojí čas a sílu. Přesvědčování sebe sama, že nelze vinit žáky, nýbrž systém, který dovoluje nastoupit k maturitnímu studiu se čtyřkami, už nezabírá. I proto se netěší.

Přesto hlavní příčiny nadále nacházel jen a jen v sobě. Už tě vycucalo omílání téhož? Deptá tě nekonečné napomínání? Už tě nebaví vykládat zvědavým klukům o bitvách a lákat je na knížky? Pořád si na něco stěžuješ? Musíš dělat stále více zbytečných věcí? Máš málo peněz? Fajn, sbal se a vypadni, běž dělat něco jiného. Pokud jsi přesvědčen, že to někde bude lepší, jdi. Karel se sám před sebou zastyděl. Kam by tak šel? Do úřadu kynout na židli, kývat šéfovi a slepnout u počítače? Kdo je na něj zvědav? Koho zajímá unavený padesátiletý knihomol? O odchodu uvažuje několik let, ale nikdy se neodhodlal, od pětáctyřeti to říká rok co rok. Také letos v létě vykřikoval, jak s tím vším z fleku praští. Zase nic. Musí přece dovést svou třídu k maturitě, říkal si, když vystřízlivěl. Brali by to jako zradu, zbabělost a podraz. Takže ještě letos, pak se uvidí. Tak zní závazek pravého muže.

Vstoupil do třídy a žáci se s hlukem šoupajících židlí postavili do pozoru. Opět se, jako každý rok touhle dobou, cítil zbloudilcem v hustém lese. Co žák, to strom. Jeden se tyčí zdravě vzhůru, další se zakrslé hrbí. Vzadu ční silné kmeny, vepředu se krčí ty slabší a ohebnější. Uprostřed bují shluky nedomrlých keřů, které se kvůli ochraně a bezpečí navzájem propletou, a ty odvážnější vyhledají bezpečí jinde, pod bohatou korunou, na jejímž kmeni budou cizopasit. Kdo z nich zdárně a úspěšně doroste až k maturitě, nelze napoprvé poznat. Pevné kmeny se mohou zlomit, vyvrátit, mohou zakrtnout, plevel může uschnout, nebo naopak vykvést ve výstavný strom. Kdo ví, není lesníkem ani zahradníkem, je učitel.

Pokynul, kluci se posadili, potichu se dívali a čekali. Karel věděl, že zakřiknutost brzy přejde. Během několika dnů se doslova vypaří, jen co si zvyknou, co se ořukají, označují si území a otestují odolnost hranic, které má každý učitel jinak pevné. Dva kecaly zezadu pro jistotu rovnou přesadil před katedru, jejich dějepisný růst bude lepší sledovat zblízka. Zvláště když se jedná o propadlíky. Nepotřebuje, aby v jeho rajonu byli za škodnou. Zapisoval si jména žáků, ti se vždy ohlásili a Karel souhlasně kývl. Počáteční rituály jsou stejné. Pověděl jim, co bude chtít, co naopak nesnáší, co je čeká, co budou muset splnit. Kluci zírali, civěli, koukali jak chápavě, tak přihloupě a nadále mlčeli. Jen ti přední se občas zeptali, nejčastěji na to, co právě jinými slovy řekl. Trpělivě jim vše opakoval, zatím bez ironie, na tu dojde v hodinách příštích.

Na závěr došlo k první konfrontaci. Karel pokládal základní dotazy, chtěl si udělat hrubý odhad, jaké vědomosti si žáci přinesli ze základních škol. Odkdy dokdy trvala první světová válka? Odpověď znalo pět ze třiceti. Druhá světová válka? Deset. Kdy vzniklo samostatné Československo? Tři přesně, sedm alespoň rok. První český král? Nikdo. První český doložený kníže? Nikdo. Čeští držitelé Nobelovy ceny? Osm jednoho, dva oba. Kdo z našich režisérů získal Oscara? Jeden jedno jméno. Kdy jsme vyhráli mistrovství Evropy v kopané? Nikdo, alespoň že znali Panenkův dlouhák. Karel pochválil těch několik zasvěcených, ostatním s humorem nadhodil, že jako Češi by mohli o českých dějinách něco vědět, tím sice holku nesbalí, ale rozhodně ji neodradí.

Tím sranda skončila, pro Karla určitě. Od příští hodiny se znovu promění ve stavitele, který dokola buduje první patro. Ve chvíli, kdy jej zdánlivě dokončí, se přízemí sesune pod zem. Letos to bude obdobné. Kluci mají dějepis pouze v prvním ročníku, takže do čtvrtáku spolehlivě zapomenou to málo, co si v jeho hodinách zapamatují. A co si vlastně zapamatují? Rok co rok si Karel klade tuto trpkou otázku. Co si tak mohou zapamatovat za čtyřiašedesát vyučovacích hodin, z nichž tradičně některé z různých důvodů odpadnou? Kromě zkoušení a opakování by je měl provést dějinami od vzniku člověka přes starověk, antiku, středověk, renesanci až ke třicetileté válce a národnímu obrození, dále oběma světovými válkami a moderními dějinami až po současnost. Coby ne, je to hračka! Klukům je patnáct, šestnáct, hotové osobnosti, snadno vše zvládnou a znalosti si utřídí, navíc když je tolik času, celých šedesát čtyři hodin, dva tisíce osm set osmdesát minut, není to skvělé? V rozčilení si Karel uvědomil, že je po hodině a on naučeně směřuje ke svému kabinetu. Mozek však pracoval dál, stále se utápěl v tůni historie. Dějepis jenom v prváku! Kdo to vymyslel? Kdo je tak nafoukaný a hloupý a arogantní zároveň, aby se domníval, že to stačí? A my, učitelé, budeme garantovat, jak se píše v příslušných školních lejštech, že po prvním ročníku, po roce výuky dějpisu, budou žáci téměř geniální. Aby ne, podle úředních papírů se budou orientovat v českých dějinách, budou umět diskutovat a uvažovat v souvislostech, dokážou vytyčit významné milníky světových dějin, budou chápat jejich smysl a poslání, dokážou vysvětlit základní pojmy, pochopí principy demokracie a záludnost totalit, budou hotovými humanisty. Jistě, v pohodě levou zadní, řekl si Karel polohlasně a postavil vodu na kafe. Kolotoč se točí dál a on musí držet hubu a krok, sám se na tomhle velkolepém podvodu podílí. Podvodu na učitelích a hlavně na žácích.

Opravoval vstupní diktáty a s drobnou radostí konstatoval, že jeho čtvrtáci za těch pár let jistý pokrok udělali. Pětek bylo méně, a ač stále na nedostatečnou, za méně chyb. Svoboda konečně pochopil rozdíl

mezi nabýt a nabít, Šajtar začal zvolna používat interpunkci a Hlavatý přestal psát názvy zvířat s velkým písmenem. Nejvíc, jako vždy, bylo tradičních za čtyři, ale přibýlo trojek a dvojek. Jedničku, co se diktátů týče, téměř neznal. Ale i tak je to posun vpřed. Chtěl začerstva známky zapsat do počítače, ale zarazila ho úvodní strana školního webu. Byli zde vyjmenováni kantoři, kteří včas neodevzdali žáky vyplněné formuláře o osobních údajích. Následovala další jména s rudě planoucím nadpisem, že během kontroly dohledů nebyli na svých místech tito kantoři. V Karlovi se smísila trapnost s jakousi klukovskou škodolibostí. Minimálně dvě pranýřované osoby pokládal za velmi nespolehlivé a problematické, co se jakékoli úředničiny týkalo. Několikrát po nich v minulosti něco chtěl a vždy se objevily komplikace, nikoli z jeho strany. Měl pocit, že jim to patří, ovšem pochyboval o taktnosti, jak k pokárání došlo. Má tohle vedení vůbec zapotřebí? Je nutné takhle nejapně poukazovat na nedostatky? Proč si je prostě nezavolají a za zavřenými dveřmi jim nedají výstrahu typu Ještě jednou... a osobní hodnocení půjde dolů? Takhle si proti sobě poštvávají většinu kantorů. Hříšníci se cítí poníženi a ostatní vnímají hrozbu, že příště na tabuli hanby mohou zářit jejich jména.

„Dělají to schválně, ti říkám,“ tvrdil vždy Míra.

Karel nesouhlasil. „Normálního člověka nemůže bavit něco takového psát a zveřejňovat.“

„Je to ale baví, to si piš.“

„A proč myslíš?“

„Bud' jsou srabi a jinak to neumějí řešit, nebo nám tím dávají najevo, kdo je tady pán.“

„Nevím, Míro, doufám, že v tomhle jim křivdíš. Musejí vědět, že je to trapný, a sázejí na to, že trapně se budou cítit tamti a polepší se.“

„Tomu sám nevěříš.“

Karel pokrčil rameny, nevěděl.

Ozvalo se zaklepání, vešel inženýr Buček. Co otravuje, vzdulo se okamžitě v Karlově mysli, mám chvíli na své věci a on to hned vyčenichá. Copak má asi za lubem?

„Promiň, Karle, koukal jsem do rozvrhu, že máš volnou hodinu...“

„Pojď dál,“ řekl unaveně.

„Směšný, vid',“ ukázal Buček k počítači, „nevím, co tím sledují.“

Karel neodpověděl. Cokoli neopatrného by řekl, bylo by v příhodnou chvíli použito proti němu, nejlépe v poupravené verzi a za jeho zády. Bučka měl prokouklého.

„Co potřebuješ?“

Inženýr si lehce odkašlal, aby zakryl nervozitu.

„Jak víš, my jsme v kabinetu tři a...“

Aha, tak odtud vítr fouká. To nejspíš bude chtít jednoho ze svých mladších kolegů vystrnadit, moc dobře ví, že oba mladí inženýři spolu kamarádí a Bučka nemůžou ani cejtít. Tak takhle je to, Buček chce jednoho z nich vyhodit přes palubu dřív, než totéž napadne je a spolčí se proti němu. Ale to se plete hned dvakrát. Zaprvé u těch dvou, Buček jim nestojí za pražádný intriky, zadruhé u něj, on rozhodně do kabinetu nikoho nechce, má tady pořád Kapouna. Sice jednou týdně, ale i to znamená obsazeno.

Buček, aspoň to se mu muselo nechat, neměl rád okecávání, šel rovnou k věci. Prý už byl na vedení, těm je to vcelku jedno, záleží na nás, jak se domluvíme. Jeden z těch jeho inženýrků, Horák, to je ale náhoda, ve středu neučí, to přednáší na fakultě, což on nechápe, takže by mohl jít sem do kabinetu a Kapounovi, který je tu právě jenom ve středu, by nepřekážel. Dokonce by domluvil s rozvrháři, aby oběma ty středy nechali celý rok, ne jen v prvním pololetí.

„Co na to Horák?“

Buček zaváhal. Že by tuhle otázku nečekal? To se Karlovi nezdálo. Buček byl zkušený matador, nadmíru inteligentní a prospěchářský, své kroky promýšlel dopředu, zkrátka prvotřídní křivák. Být slyšet, vidět, ale nenechat se chytit, v tom byl mistr. Karlovi vytanulo na mysli jeho organizování stávky za vyšší platy, kterého se před lety ujal. Vyzýval, nabádal, horlil, lanařil a sám se nakonec do stávky nezapojil. Přesněji řečeno zapsal se jako první a na poslední chvíli svůj podpis škrtl. Prý si spočítal, o kolik

by za ten den přišel, a to nejde, přispívá mladým na hypotéku a starým platí důchodák. Na to tehdy opravdu nikdo nenašel protiargument.

„Panu inženýru Horákovi to pochopitelně včas řeknu.“

„Nic mu říkat nemusíš.“

Buček pookřál. „Jako že se dohodneme bez něj a pak rovnou, z pozice starších...“

„Ne, Pavle. Nic mu říkat nemusíš, protože žádný škatulata hejbejte se u mě nebudou.“

Chtěl dodat, že by byl ochoten na Bučkův návrh přistoupit v případě, kdyby o stěhování požádal Horák osobně, ale nic neřekl. Buček by se toho zase chytil, vymýšlel by lsti a levoty a celá věc by začala nanovo.

„V pořádku, Karle, nic se neděje,“ přinutil se do úlisného úsměvu Buček a vyšel na chodbu. Tudy právě pádila rozzuřená magistra Chládková. Čapla Bučka a vlekla ho s sebou.

„Pojď, ať mám svědka! Já jim dám! Takovýhle buzerace nechutný!“

Zvyšovala hlas a z nejbližší třídy vykoukl vyučující, co je to za kravál.

„Ať to všichni slyší! Já jim ukážu, sprostákům! Vyvěšovat mě, že si neplním povinnosti, že jsem nebyla na dozoru! Já! Já jim to povím! Tady si člověk nemůže odskočit ani na hajzl, aby hned nefízlovali!“

Buček chtěl namítnout něco o nějaké neodkladné práci, ale Chládková ho nevnímala. Držela ho pevně jako dravec kořist a v návalu zlosti jím zatřásla, jestli je chlap, a jelikož je, musí ji podpořit. To už byla otevřená další třída a zpoza učitele vystrkovali hlavy zvědaví třetáci. Neměl na vybranou, bylo zde už příliš diváků. Karel byl rád, že Chládková nedrapla jeho. Neměl odvahu položit si otázku, zda by jí vyhověl a šel s ní.

První referát dopadl prachbídne, student Kubát byl zpět do lavice odeslán s kulí. Čínskou zeď nezdo-lal, začal a skončil tím, že se nachází v Číně a je hodně moc stará. Pokoušel se vymlouvat, nestihl se naučit, doma jim blbne internet, fotr se hádá s matkou a vůbec toho má po prázdninách hodně. Karel ho pozorně vyslechl a na závěr žákova proslovu zatleskal. Třída zpozorněla, Kubát znejistěl, nastalo krátké ticho. Karel došel až ke Kubátově lavici, jeho spolusedící sklopil oči, jako by on byl tím viníkem.

„Prý hraješ fotbal, Kubáte.“

„Jsem nejlepší střelec.“

„Gratuluju. A zeptám se tě na tohle. Jak by se ti líbil spoluhráč, který by se místo tréninku flákal a v zápase vám to kazil?“

Kubát pochopil, kam debata směřuje.

„Moc ne...“

Karel se vrátil za katedru, ale zůstal stát. Kluci ho pozorovali a ti bystřejší vytušili, že se blíží doba kázání.

„Pánové, je to jenom dějepis, jenom obyčejný dějepis, nic víc. Máte tady důležitější předměty, na tom se snad shodneme. Takže jakou šanci mají ti z vás, kteří se nejsou schopni naučit pětiminutový referát na téma, které jste si sami zvolili?“

Kubát se přihlásil, jestli si může příště známku opravit. Karel souhlasil.

„A to mi tu pětku pak škrtnete?“

Co na to říct? Je tak odrzlý, nebo tak hloupě sebejistý a naivní?

„Kubáte, když v zápase někdo nedá penaltu, dovolí mu rozhodčí kopnout ji znova?“

Třída se zasmála, dokonce i Kubát.

Druhý referát, který následoval po výkladu nové látky, Karla zaskočil znovu, tentokrát v dobrém. Žák Nohejl popisoval Cheopsovu pyramidu, nakreslil na tabuli její řez, ukazoval fotografie, líčil své zážitky. Poslouchali dokonce i propadlíci, což už něco znamenalo. Karel se usadil do prázdné lavice, a přestože měl z Nohejlova výstupu radost, proběhl jím i menší závan smutku. Nikdy v Egyptě nebyl,

necítil horký pouštní vzduch, nezíral s obdivem na mohutné kvádry a zbytky soch, nenašlapoval do stejných míst, kudy před tisíci lety kráčeli ti, o nichž on dnes učí.

Přesně se zvoněním vyšel ze třídy. Neztratit ani vteřinu, toť heslo pro velkou přestávku, krátký to a drahocenný čas. Jakmile by se opozdil, vpletl by se do chumlu studentů, kteří spěchají do bufetu nebo si na odlehlé toalety zapálit, bincají se po škole nebo kvapí z budovy ven na svěží městský vzduch, dokud učitel – dozorce nezatarasí hlavní východ. Prošel dvěma patry bez újmy, školníci Knot a Brázda si ho nevšimli, aby si postěžovali, co je čerstvě poničeno. Opravovali rozbitou vitrínu a řešili, kdo bude držet a kdo šroubovat. Karlovi zbývalo minout šatny a tělocvičnu. Z šaten právě odcházeli druháci a střídaly je holky z lycea a administrativy. Povykování, štěbetání, hlahol, dívčí protesty na zápach a klučíčí povyk coby odpověď. Propletl se chomáčem těl a stanul u cíle, ale ouha. Před tělocvičárským kabinetem postával inženýr Šikl. Jakmile spatřil Karla Franka, šel mu v ústrety.

„Pane kolego, dobrý den, o něco bych vás chtěl požádat.“

Byl cítit potem a trochu ztěžka dýchal, s čímž nekořespondoval poměrně mladistvý vzhled a hezký obličej. Inženýr Šikl byl obzvláštní případ. S nikým si netykal, deset roků, co zde učí, lpěl na vykání. Nikdy ho nikdo neslyšel ve třídě křičet, nezvyšoval hlas ani mezi kolegy. Neměl žádné nepřátele, ovšem ani žádné přátele. Kdokoli s ním přebýval v kabinetě, psychicky strádal a po půlroce či roce chtěl pryč. Inženýr Šikl v kabinetě zásadně mlčel, studoval odborné knihy, opravoval testy a pil bylinkový čaj. Žádné emoce, žádné nadbytečné projevy. Monotónním hlasem řekl jen to, co bylo nutné, nejčastěji „dobrý den“ a „na shledanou“. Nepřátele opravdu neměl, ale většinu lezl na nervy svou bezbarvosťou, nevýrazností a zejména svou patologickou čistotností. Pořád si totiž myl ruce. Když přišel ráno do práce, když se vrátil z hodiny, když chtěl svačit, když dosvačil, když šel do jídelny na oběd, když se chystal domů. Rafinovaně si počíнал na toaletách. Nejraději se zařadil za žáka či kolegu, jenž měl v úmyslu totéž. Nechal ho otevřít dveře a hbitě proklouzl dovnitř. Logisticky náročnější bylo dostat se ven. Musel močit stejně dlouze jako jeho soused, byl-li to ovšem žák, musel zrychlit, což se ne vždy podařilo. Ideální bylo, když vykonal potřebu dřív a zbylý čas, než skončil ten druhý, vyplnil mytím rukou. Pokud byl na oné místnosti sám, musel nalézt jiné řešení, jak se dostat na svobodu a nedotknout se kontaminované kliky. Kde dveře nedovíraly, pomáhal si nohou, přesněji špičkou boty, když držely pevně, obalil si dlaň ubrouskem, otevřel a zmuchlaný ubrousek hodil do koše. Jelikož ubrousky často chyběly, nosil si pro tento případ svůj. Při obou činnostech chtěl působit nenápadně, byl však mnohokrát spatřen náhodnými kolemjdoucími. A jak to tak bývá, žáci ani učitelé si tento zážitek nenechali pro sebe.

„Dobrý den, co pro vás můžu udělat?“

Inženýr Šikl se mu podíval zpřímá do očí, jako by vycítil, že právě vyřčená věta nebyla myšlena až tak upřímně.

„Jedná se o vaši třídu.“

„Co provedli?“

„V mé hodině si domlouvají s dívkami podrobnosti maturitního plesu.“

Karel se podíval na hodinky, aby kolega pochopil, že ho malichernostmi okrádá o přestávku.

„Pane inženýre, já klukům řeknu, ať si to domlouvají jindy, ovšem je to, pokud se nepletu, vaše hodina a vaše zodpovědnost.“

„Vy jste třídní učitel.“

„Jistě, ale nezodpovídám za vaši výuku.“

Inženýr pobledl a hledal vhodná slova. Karel pochopil, že to trochu přehnal a smířlivým tónem zapakoval, že celou záležitost v nejbližší hodině vyřídí, a s omluvou vplul do Kopancova kabinetu.

Snad od počátku věků náleželo místo v čele útlého a podlouhlého stolku Kopancovi. Naproti, v prosezeném křesle, trůnil jako vždy Kapoun. Otománek u zdi, další školní historický kousek, způli zabrala uklízečka Marta, občasný a o to vítanější host ve zdejším společenství. Protilehlé židle čekaly na

Říhovou a Míru. Pokud přišel někdo navíc, musel si přinést židle od dvou opuštěných pracovních stolů na opačném konci místnosti. Ty patřily zbylým dvěma tělocvikářům. Magistra Houšková, neustálým cvičením až vychrtlá, leč stále zachovalá dáma, dala přednost kabinetu zeměpisu, kam po několikaletých urgencích prchla. S kolegyněmi zde probírá aféry celebrit a seriály, témata, pro která Kopanec a jeho hosté zpravidla neměli pochopení. Magistr Modlář, mladý kuň školy, jak jej na poradě tituloval ředitel, na velkou přestávku mizel jinam. Zdejší osazenstvo sice uctivě zdravil, ale nedokázal skrýt jistou přezíravost. Byl toho mínění, že kantoři učící před rokem 89 měli dávno skončit, a pochyboval i o těch, kteří se s těmito veterány přátelili. Čas byl na jeho straně. Coby třicetiletý si dokázal spočítat, že poměrně brzy převezme vládu po Kopancovi a v kabinetě nastolí vlastní zákony.

Po hlučných pozdravech se Karel utábořil vedle Marty k připravené kávě a zaposlouchal se do načatého hovoru. Kapoun se mlsně uchechtával a hrnek měl zpola vypitý, což značilo, že opět přišel ještě před koncem hodiny. Že Kopanec byl v kabinetě dávno před zvoněním, mělo své zdůvodnění. Hodiny tělocviky byly dvě a jelo se bez přestávky, tudíž o to dřív se končilo. Kopanec pak v klidu nachystal kávu, někdy přidal nakrájená jablíčka ze zahrady, jindy bramboráky nebo zelné placky. Kapoun byl jiný případ. Třídy, kde vyučoval, zpracoval nepřímými a vhodně zmíněnými hrozbami tak dokonale, že před velkou přestávkou odcházel o pět minut dříve a kluci poslušně čekali na zazvonění. Podél zdí se proplížil územím nikoho a získal trochu času navíc. Zle potrápil výtečníky, kteří se pokoušeli jeho drobného prohrěšku využít ve svůj prospěch a vybíhali ze tříd chvilku po svém vyučujícím, aby byli první v bufetu či kdekoli jinde.

Nezasvěcenému pozorovateli by připadalo dokonale bláznivé a pošetilé, kolik cavyků se kolem dvacetiminutové přestávky dělá. Jenže pro učitele, kteří zrovna nevykonávali dozor, se jedná o posvátný čas. Mohou si oddechnout, najíst se, vyřídit resty a akutní problémy, ale hlavně se mohou sejít a vyměnit si čerstvé postřehy a novinky. Jsou i tací, a není jich málo, kteří pracují i o velké přestávce, ovšem mezi ně Kopancova famílie nepatřila. I proto byli její členové hákliví, když jim chtěl někdo přestávku zkracovat. Žáci byli z kabinetu vykazováni a časem pochopili, že i kantor má právo na pauzu. Horší to bylo s aktivními kolegy. Nejednalo-li se však o něco neodkladného, zpravidla nepochodili. O to více pak zdejší spolek pomlouvali a hovořili o neprofesionalitě. Kapoun to však viděl přesně naopak. Profík svou práci zvládá, proto si může na dvacet minut odfrknout a nemusí nic dohánět.

„Kdyby volal Vokál, nejsem tady,“ varovala Marta Kopance a vrátila se k původnímu tématu, ve kterém nepřestala, ani když přišel Míra a vzápětí docentka Říhová.

„Už je tam toho načaráno, to byste koukali, to zdaleka není všechno!“

Marta nadále líčila, jak přibývá výzdoby na pánských a zejména dámských toaletách, v létě nově vymalovaných. Hanlivé nápisy na kantory převažovaly na pánských, čehož si občas všimli samotní učitelé, a urážky zejména starších studentů přibývaly na záchodech dámských. Jednalo se o jakýsi underground, proto bylo dobré být zasvěcen do názorů žactva. Kapoun poslouchal obzvlášť zaujatě, ale nikoli kvůli tématu, přece jen se jednalo o pomíjivou záležitost. Užíval si svůj jediný den v týdnu, pár minut s přáteli, kdy vše vypadalo jako loni, předloni a předpředloni.

„Je tam nověj o Modlářovi, prej má pěknou prdel.“

„To ale nepsali kluci,“ zeptal se teatrálně Míra.

„Nepsalas to ty?“ šťouchl do Marty Kopanec.

Marta se zařehnula svým zdravým řehotem a na zazvonění telefonu rázem zmlkla.

„Prosím, Kopanec!“

Na druhém konci někdo hučel, Kopanec kýval a významně se podíval na Martu. Ta začala gestikulovat, že není k mání.

„Ne, Vašíku, není tady.“

Marta na Kopance děkovně mrkla.

„A nechceš přijít? Už dlouho jsi u mě nebyl.“

Marta strnula a zahrozila Kopancovi pěstí, ten na ni vyplázl špičku jazyka.

„Jo, nemůžeš, škoda, holt jindy. Fajn, kdyby přišla, pošlu ti ji, ahoj.“

Marta si oddechla a zábava pokračovala. Správce budovy a šéfa kuchařek, uklízeček a školníků Václava Vokála měli sice rádi, ovšem povinnost a čest podřízených držet při sobě se v této partě dodržovala.

Karel Frank a Hana Kafková seděli druhý den u opravných maturit. Zatímco včera svou práci odvedli skvěle a všech osm repetentů prošlo, dnes se jim dařilo o poznání hůře. Prvních pět uspělo, ovšem žáka Provazníka museli nechat znovu propadnout. A to přesto, že na rozdíl od vedení Karlovi dodatečně pogrataloval k padesátinám. Vylosoval si Haškova Švejka a místo obsahu knihy zjevně vykládal děj filmu. S nápovědou předsedy maturitní komise dokázal odpovědět, ano, děj románu se odehrává zčásti za první světové války, ovšem odkdy dokdy tato válka trvala, nevěděl, a tak tipoval. Spletl se pouze o deset let. A když tvrdil, že Američané bojovali proti Rusům, byl v koncích. Oba zkoušející se přesto pokusili o malý zázrak. Příhodně kladenými dotazy se pokoušeli Provazníka přimět, aby jim něco pověděl o jiných dílech, která se týkají světové války, a má je uvedena ve svém seznamu. Provazník se chytil lana a rozhovořil se o knize Na západní frontě klid. Rovněž se ukázalo, že viděl jen film, navíc už dávno, a autora označil za Francouze. Čas vypršel a Provazník odcházel z učebny se svěšenou hlavou. Už tušil, že bude muset přijít znovu na jaře, a bude mít poslední pokus. A to má zbylé předměty teprve před sebou.

Kafková si s omluvou odskočila, čehož hbitě využila místopředsedkyně maturitní komise Hnátková. Přeptala se Karla, co je pravdy na tom, že nechce do kabinetu inženýra Horáka a co prý mu na něm vadí.

„A nechceš si ho k sobě vzít ty?“

Hnátková ironii nepochopila a počala zasvěceně líčit předsedovi zdejší poměry. Ten příkyvoval a vážným mručením dával kolegyni za pravdu, u nich to prý není jiné. Karel zkontroloval čas a také posledního žáka, který seděl na potítku. Koutný vypadal sebejistě a s výrazem myslitele si zapisoval poznámky. Ještě dvě minuty.

Karel si prošel Koutného seznam četby. Kolik titulů z těch dvaceti opravdu četl? Že by si poctivě přečetl všechny? To sotva. Vždyť mu to loňští maturanti řekli v hospodě jasně.

„Pane učitel, všichni jsme do toho šli stejně. Šest knížek jsme četli, šest si stáhli z netu, šest viděli a ty dvě nechali plavat.“

Znechuceně odložil papír. Tak takhle vypadá maturita z českého jazyka a literatury v jednadvacátém století. Stačí se prosoukat do čtvrtáku, odevzdat soupis dvaceti knih, pokud možno co nejkratších, a doufat, že to nějak dopadne.

„A to jste neměli strach?“

Kluci se smáli. „Strach? Z čeho?“

„Že vás vyhodíme.“

„Pane učitel, máme známý na jiných školách, je to všude stejný, mluvím samozřejmě za kluky.“

„Ale učitel většinou pozná, jestli jste to četli.“

„Většinou jo, ale ne vždycky. A když pozná, tak co? Jak nám to dokáže? Když něco plácnu o auto-rovi, odříkám obsah a nepopletu jména hlavních postav, co mi může udělat? To by musel vyhodit půlku třídy, a to si žádnéj nedovolí, byl by popotahovanej.“

Koutný celou komisi překvapil, ovšem nemile. Na přípravě měl napsáno několik jmen, ale autoři, které si poznamenal, do Čapkovy éry vůbec nepatřili. Jediný, který tam náležel, byl napsán špatně, místo Viktor Dyk do očí řvalo a ječelo Viktor Dick. To byl jen začátek. O hře R. U. R. hovořil dlouze, zešířena a velmi sebejistě, faktické informace však chyběly. Dokola varioval základní myšlenku, že roboti zničili lidstvo a na závěr se do sebe zamilovali. Kdo? Ti roboti přece. Jací roboti. Ti co zbyli. A kteří to byli? Nemůže si vzpomenout, ale má to na jazyku. Karel se až nyní, pár minut před koncem zkoušení, zeptal, zda knihu skutečně četl.

„Jasně, četl!“ vyhrkl téměř uraženě.

A jak vypadá? Kdo? Ta kniha, jak je psaná? Prý nechápe otázku. Karel mu ji zopakoval. Chce vědět, jakou formou je dílo napsáno, jak to vypadalo, když knihu otevřel. Jestli jsou tam kapitoly a odstavce, nebo je to psáno jinou formou. No je to psáno jako každá jiná knížka. A my chceme vědět jak. No autor to vypráví. Aha, vypráví.

„Kdybys tu knihu aspoň otevřel, věděl bys, že R. U. R. je divadelní hra, tudíž je psaná formou dialogů.“

„Já to ale opravdu četl, jenom jsem nepochopil, na co se ptáte. Jsem trochu nervózní,“ změnil tón Koutný.

Karel se na Koutného podíval a silou vůle potlačoval nutkání vpálit mu, že je lhář, ke všemu prohnáný, arogantní a tupý, ale ovládl se. Zachránila ho kolegyně Kafková.

„Jestliže jsi to četl, měl by sis základní fakta pamatovat, to je totiž smyslem celé maturitní zkoušky.“ Zasáhl i předseda maturitní komise.

„Kdybys to nečetl, dalo by se pochopit, že o tom nic nevíš. Ale ty tvrdíš, žeš to četl.“

„Četl...“

Koutný byl náhle dokonale rozhozený a těkal očima z jednoho na druhého. Mladická drzost z jeho pohledu zmizela, na povrch prudce vyvřela chlapecká bázlivost. Magistr Chládek, který zde plnil funkci třídního učitele, poprvé promluvil, a to dost káravě.

„Pan předseda tím myslel, že něco přečíst a nevědět o tom nic je vlastně horší než nic nečíst.“

„Spíš smutněji,“ upřesnil předseda.

„Ještě máte minutku,“ upozornila Hnátková na zbylý čas.

Kafková otočila pracovní list a nasměrovala Koutného na druhou ukázkou, která se zabývala syntaxí.

„Tak už jenom krátce, řekni nám, jaké známe základní větné členy?“

Karla trochu namíchlo, že přes všechno, co tu Koutný předvedl, mu kolegyně podává pomocnou ruku formou tak jednoduché otázky, ale nic nenamítl. Za sebe měl o známce i tak jasno. Tohle by měli vidět a hlavně slyšet jeho rodiče, pomyslel si.

„Základní větné členy jsou podnět a přísudek.“

Všichni zpozorněli.

„Prosím?“

„No podnět a přísudek.“

Kafková se podívala po ostatních s bezradným výrazem. Dělá si z nás ten člověk srandu, nebo si to opravdu myslí?

„Řekl jsi podnět?“ zapojil se Karel.

Koutný mlčel.

„To myslíš vážně?“

„Tady paní učitelka nám říkala podnět,“ pronesl téměř provinile.

Kafková vzteky zrudla.

„Já že jsem vám říkala podnět?“

„Mám to v sešitě, klidně vám to ukážu, mám ho tady, věřte mi, nelžu.“

Kafková se jen tak tak držela, ruka s propiskou se jí roztřásla, předseda, Hnátková i Chládek se tvářili, jako by měli halucinace.

„Klid, Hanko,“ položil jí Karel ruku na rameno, „jenom prosím tě klid.“

„Já jsem vás nechtěl naštvat,“ sklíčeně zašeptal Koutný a sklopil oči. Tentokrát to chtěl uhrát na nevinnost.

„Aby bylo jasno, základní větné členy jsou, dobře poslouvej, podmět a přísudek. Slyšíš ten rozdíl? Podmět. Em, em je tam. Podnět je něco zcela jiného. A mimochodem, jedná se o učivo druhého stupně základní školy. Pokud ti chybí základní znalosti tohoto druhu, musela by se celá tahle komise propadnout do horoucích pekel, kdyby ti dala jinou známku než nedostatečnou.“

„To už trochu předbíháme,“ utál rozhorleného Karla předseda, „kolega chtěl pouze naznačit, že žák by měl přicházet k maturitní zkoušce připraven poněkud jinak, než jsme tu právě slyšeli.“

„Ano, promiňte,“ uznal Karel a v duchu si vyčítal, že se nechal zbytečně unést emocemi.

„Něco jsem ale řekl,“ hájil se Koutný a nasadil tak ztrápenou grimasu, že by obměkčil i meč samotného kata Mydláře.

Předseda přečetl nastoupeným žákům výsledky a ti si až na Koutného oddechli. Ukázalo se, že kromě češtiny neuspěl ani z odborných předmětů. Na nic nečekal a chvatně odešel. Cestou si zlostně povoloval kravatu. Nevinnost byla ta tam, vystřídal ji až teatrální vztek. Předseda jen pokrčil rameny a zamířil k ostatním studentům, aby jim pogrataloval. Kupodivu nejvíc zářil Provazník, ačkoli češtinu nezvládl.

„Jsi optimista, to se mi líbí,“ potřásl mu pravicí Karel.

„Pane učitel, na jaře jsem neudělal nic, teď mám kromě vás všechno, to je pokrok.“

„Takže tě nakonec doma pochválí?“

„To ne, ale určitě mě nezabijou!“

Všichni se zasmáli a Karel si vzpomněl na kolegu Šikla. Jak ten chudák musí trpět, když mu na závěr maturit žáci podávají své opocené dlaně?

Svatého Václava nelze oslavit jinak než v hospodě. Prométheus sršel vtipem a dobrou náladou. Chlubil se, že za to včera vzal jak za mlada a dnes v tom lítá od rána, Vašek si to prý zaslouží.

„Kromě tebe ještě kterej?“ ptal se od pípy Lukáš.

„Všichni, pane šéf,“ opáčil Prométheus, „za jméno nemůžou,“ a mrkl na Karla.

„Všchno nejlepší! Takže po včerejšku nanovo?“

„To se ví, nejlepší večírky jsou až po večírku.“

Karel chtěl taky přihodit nějaký postřeh, ale rozezvonil se mu mobil.

„Ještě že nic takovýho nemám,“ zklamaně zahučel Prométheus a obrátil pozornost k vedlejšímu stolu.

Volal Chládek. Před chvílí mu telefonovala Hnátková a jí krátce před tím ředitel, který má nahoře vlastní zdroje. Zpráva je tedy čerstvější než řízek, který čekal před Karlem na stole. Koutný podal stížnost na průběh a hodnocení své opravné maturitní zkoušky z českého jazyka.

Říjen

„Vidíš ty dřeváky? Půlka z nich ti neudělá kotrmelec.“
(magistr Kopanec)

Jako by to bylo pár minut, co skončila vstupní srpnová porada, jako by uběhlo sotva pár hodin, co rozdal vysvědčení a odstartovaly prázdniny, jako by uplynulo jen pár dní od doby, kdy sem před lety nastoupil. Pomalu přecházel dlouhou chodbou tam a zpět, na pozdravy žáků kynul hlavou a měl pocit, že tam a zpátky, navíc stále pomaleji, chodí už tisíce let. Ti, co ho zdraví, se mění, on zůstává, stárne a zpomaluje. Prochází ročními obdobími, prochází úseky života a vidí pořád dokola to samé. Kolik dní by to asi dalo, kdyby promarněný čas na dozorech spočítal? Hlídat, aby žáci nekřičeli, nepobíhali po chodbách ani ve třídách, nebouchali dveřmi, neprali se, neházeli po sobě křídou ani houbou, nepoléváli se vodou, nic nerozbíjeli, nic neházeli z oken a nekouřili na toaletách.

„Ano, Karle, přesně proto jsi studoval,“ ujišťoval ho Kapoun, „pokud sis myslel něco jinýho, pak je to tvoje chyba. Nebo cos čekal od školství?“

„Něco smysluplnějšího.“

„To říkáte všichni,“ mávl rukou Kapoun a zakousl se do chleba se šunkou, svačinky tehdy ještě od druhé manželky. „Pokud nastupuješ s tím, že se na tebe všichni těší, jsou zvědaví na tvé názory a připomínky, že mají zájem zrovna o tvůj předmět, tak jsi blázen a snílek. To první platí rozhodně víc. Moderní ředitel potřebuje lidi výkonný a hlavně poslušný, v tom je podstata jeho úspěchu. Tvoje pocity ho nezajímají, kvůli nim ve školství není.“

„To asi ne.“

„Tak vidíš. Buď rád, že učíš, co umíš a co tě baví. Vím o školách, kde musejí kantoři učit předměty, na který nemají aprobaci, a jsou za to ještě rádi. A ty tady fňukáš s dozorami.“

Z rozjímání Karla vytrhla Hnátková. Zjevila se s fotoaparátem a nějakými obrázky. Přišpendlila je na nástěnku místo starých a několikrát si své dílo vycvakla. Je třeba vše mapovat a dokládat, projekty mají svá pravidla. Že studenti a studentky nástěnky tohoto typu ignorují, neřeší. Je to jejich chyba, odvětila suše Karlovi, když se jí před třemi týdny ptal. To Kopancovy nástěnky vykazují jinou návštěvnost. Vyvěšuje na ně výsledky školních turnajů a fotky z lyží, vody a sportovních kurzů. Ovšem nefotí je, není proč, dělá to z dobré vůle a zadarmo.

„Neměl bych tě vyfotit, jak to fotíš?“

Hnátková se zarazila a zamyslela.

„To není nutný. Navíc mám jen jeden foťák.“

Vyrazil z kabinetu o chvíli dříve, než doputuje do zadního traktu, začne zvonit. Normálně by nespěchal, šel by v klidu, ale píše se čtvrtáky sloh, to je každá minuta drahá. Na schodech potkal Půlpánovou, byla navoněná a silně nalíčená. Alespoň že už nenosí nákupní košík s vyskládanými pomůckami. Ještě loni s ním trajdala po škole a nakazila další kolegyně, kterým to připadalo jako dobrý nápad. Před maturitami všechny tři stály na chodbě, v ruce košíky a o čemsi horlivě diskutovaly.

„Holky, byly slevy?“ smál se.

„Řekněte kde, zavolám ženě!“ doplnil ho Míra.

Vtip tehdy nezabodoval, ovšem nákupní košíky od té doby už k vidění nebyly.

„Díky za Koubu,“ zasyčela Půlpánová a přendala si desky a sešity z jedné ruky do druhé.

„Jak to myslíš?“ zarazil se Karel.

„Proč jste ho nepustili do druháku? Ostatní prolezli a zrovna Kouba ne?“

„Neuměl nic.“

„A teď mi rozkládá třídu.“

Repetenti Koubova typu vždycky překážejí, dnes jí, zítra třeba jemu. To zkrátka ke škole patří. Každý z nás by chtěl vzorovou a bezproblémovou třídu, která se zajímá o výuku, má vzornou docházku a nikdo nevyrušuje. Ale to jí neřekl.

„Byla u toho celá komise, jednoznačně jsme se shodli.“

Jen mávla rukou a odcupitala.

Karel se blížil ke své třídě a už z dálky se mu něco nepozdávalo. Bylo ticho. Neslyšel žádné hlasy ani šoupání židlí. Vzal za kliku, zamčeno. Znejistěl. Podíval se do rozvrhu, aby se přesvědčil, že je tady správně. Nebylo by to poprvé a ani on by nebyl prvním, kdo se domáhá výuky někde, kde v tu dobu vůbec být nemá. Na historku inženýra Kapouna, který se kdysi přesně takhle zmýlil, vpadl do jiné třídy a začal učiteli vysvětlovat, že jeden z nich je tu špatně a on, Kapoun, to rozhodně není, si nevzpomněl. Že by hodina odpadla nebo byla přesunuta na jiný den? Kdepak, ve změnách nic nebylo. Nebo kluci zdrhli do hospody? To by si snad nedovolili, vždyť o slohu věděli předem. No co, zajde na vedení. Praktiky dnes už penzionovaného magistra Hrácha, který nenahlásil, když třída nepřišla, pak jen zapsal do třídnice a měl odučeno, neuznával.

„Vyjde to nastejno,“ říkával Hrách, „ať učím, nebo ne, výsledek je vesměs tentýž.“

Zaklepal a vstoupil. Ředitel po boku sekretářky, která mu s ustaraným obličejem cosi vehementně vysvětlovala, právě zacházel do šefovské kanceláře. Zástupkyně Stárková upíjela kávu, zástupkyně Kousková zvedla hlavu od počítače. Co si přeje? Jde za kolegyní, ukázal na Stárkovou, nedostavila se mu třída na hodinu českého jazyka a on netuší proč. Která třída, optala se Stárková. Moje 4MS. Vaše 4MS? Kousková zbystřila a zalistovala v lejtrech. Aha, tady to mám, vy to nevíte? Co mám vědět? 4MS je na přednášce. Stárková pokynula směrem ke kolegyni, to prý si má vyřídit s ní. Ona má sice na starost humanitní předměty, ale jelikož jde o odbornou přednášku, spadá problém pod kolegyni Kouskovou a její technické obory.

„Jsou na přednášce v aule,“ pokyvovala hlavou Kousková, zatímco Stárková si ke kávě otevřela jogurt.

„Ve změnách ale nic nebylo.“

„Inženýrka Hnátková s magistrou Chládkovou mají tenhle projekt na starosti, měly vás informovat.“

„Neinformovaly mě.“

To prý ale měly, vyřídí si to s nimi tedy osobně. Není třeba, odpověděl Karel, zajde za nimi sám. Jen ho udivuje, že podobné přednášky nepořádají kolegyně místo svých hodin, ale na úkor jiných, v tomto případě místo maturitního předmětu.

„Já vím, pane kolego,“ zatvářila se Kousková chápavě, „je to ale klíčový projekt pro naši školu, chápete?“

Že by škola měla v první řadě učit, a teprve pak se zabývat jinými aktivitami, nemělo cenu zdůrazňovat, vědí to přece oba.

Kráčel směrem k aule. Školníci Knot a Brázda mu na moment zatarasili cestu, kamsi nesli dlouhý žebřík a dohadovali se, zda jej postaví zevnitř, nebo to bude lepší zvenku. Dveře do auly byly otevřené. Čím více se blížil, tím zřetelněji slyšel hluboký mužský hlas. Vešel dovnitř, pár kluků jej tiše pozdravilo, ostatní si ho nevšimli nebo ho ignorovali. Hnátková s Chládkovou stály pár metrů před ním u zdi, neviděly ho. Sledovaly přednášejícího energického muže, který během pauzy ve větě lehce pokynul na pozdrav směrem ke Karlovi. Pohyb zaregistrovaly i obě kantorky, otočily se, kdo přišel, a jako by se nic nedělo, obrátily se nazpět k pultu a muži za ním. Karel dostal vztek. Tak dámy nejen že mu neoznámily, co se bude dít, ale navíc ani nepokládají za nutné se mu dodatečně omluvit nebo celou věc nějak objasnit? Přelétl očima žáky v aule. První dvě řady poslouchaly, zbytek si hrál s mobily, tablety, někteří nenápadně svačili, další si potajmu špitáli, zkrátka užívali si odpočinku dle žakovského hesla „cokoli lepší než se učit“. Karel popošel k oběma ženám. Sice to v něm vřelo a bublalo, ale zlost potlačil, ačkoli ho to stálo velké úsilí.

„Příště bych uvítal, kdybyste mi ráčily včas sdělit, že přijdu o hodinu.“

Hnátková zbledla, Chládková zrudla.

„Tys mu to neřekla?“

„Já myslela, že to vyřídíš ty.“

„To už je jedno. Hlavně že to k něčemu je.“

„Je to klíčovej projekt, Karle.“

„To už jsem slyšel na vedení.“

„Tak vidíš.“

„Vidím, že to kluky ohromně baví,“ ukázal do zadních řad a odcházel.

„Nech otevřeno!“ zašeptala za ním Hnátková tak, že to slyšela celá aula. Právě proto za sebou zavřel.

Na chodbě opět potkal školníky, tentokrát bez žebříku. Ještě potřebují štafle, zahučeli místo pozdravu. Karel se pousmál a sledoval oba chlapíky, než zašli za roh. Co teď, mrkl na hodinky. Jasno měl hned. Skočí si do kabinetu, vezme věci na příští hodinu a vyrazí za Kopancem, aspoň si prodlouží velkou přestávku a výjimečně přijde dřív než kolega Kapoun.

Kopancova poznámka, která měla být řečena jen tak mimochodem, rozpoutala debatu na většinu přestávky. Předně se všichni divili, že je nikdy podobná úvaha nenapadla a že by na tutéž velmi prostou věc, jakou bezesporu běh roku je, mohlo existovat tolik pohledů. Kopance se prý zeptala jeho žena a té zase její doktorka, když jí vypisovala recepty a nechtěla u toho mlčet. Otázka zněla velmi jednoduše. Jak si představujete plynutí měsíců v roce? Kopancová vidí rok jako úsečku o dvanácti bodech a měsíce má seřazeny zleva doprava, jako když píše. Kopanec svůj rok narýsoval jako kruh, na něm jdou jednotlivé měsíce po směru hodinových ručiček, přičemž leden má pod šestkou a červenec pod dvanáctkou. Kapounův vypadá naprosto stejně jen s tím rozdílem, že plyne proti směru hodinových ručiček. Uklízečka Marta tyhle kraviny neřeší, jak to je, tak to je. Docentka Říhová zavřela oči, aby se utvrdila v představě stejného kruhu, ovšem s lednem nahoře pod dvanáctkou a po směru času. Originální vizi nabídl Míra. Svůj rok si představuje jako úsečku, nikoli však v rovině, ale nakloněnou. Leden stojí zcela vlevo nahoře, postupně se klesá dolů doprava až k prosinci. A když se Karel vytasil se svojí úsečkou zprava doleva, započala druhá fáze diskuse. Jelikož se ani jedna varianta neopakovala dvakrát, řešilo se, čím vize je nejnórmálnější, nejlogičtější, či naopak komplikovaná a nelogická. Shodli se na jediném, spor by musel rozhodnout psycholog, nebo snad raději rovnou psychiatr. A protože ve škole existuje pouze pozice výchovného poradce, který by dle Kopance sám potřeboval psychiatra, skončila pře na mrtvém bodě a plynule se přešlo k osobě magistra Kadlece. Kopanec mu totiž nikdy nezapomněl, co vyvedl Říhové, ačkoli ona se tomu po letech shovívavě usmívala.

„Je to sprostárna!“ vztekal se. „Stát se to mně, jednu mu dám!“ hrozil vždy pěstí.

„Ale vždyť to byla prkotina.“

„Na drobnostech poznáš lidi, to si pamatuj!“ trval na svém Kopanec. Podle něj si Kadlec nikdy neuměl ve třídě sjednat pořádek, a když jeho kluci zašantročili několikátou houbu, styděl se žádat Vokála o další, a tak si poradil jinak. Roztrhl napůl velkou houbu z vedlejší třídy kolegyně Říhové. Ta za Vokálem nechodila. Zjistila, kdo u ní houby likviduje, a dotyčný žák musel koupit novou. Tehdy k pobavení celé třídy přinesl žák Vodrážka obzvlášť velký exemplář, což Kadlecovi dokonale nahrálo.

„Jako učitel stojí za hovno, vám říkám!“

Jako odborníka přes počítače ho však všichni uznávali, mnohým byl ochotně nápomocen při potírání počítačové negramotnosti. Dokázal oživit téměř mrtvé mašiny, objevit ztracené a smazané soubory a tisíckrát opakovat, že tohle se rozhodně mačkat nemá a tohle, což znamená ukládání, naopak ano a často. Ovšem v roli výchovného poradce jej považovali za nekompetentního, až komického. Navštěvoval jakési kurzy, spíše to byly rychlokurzy, aby si doplnil kvalifikaci, a náhle je z něj specialista přes adolescenty. Ze světa Autocadu a Inventoru přeběhl do jiného revíru. Každý rok čerstvým prvákům těžkopádně omílá tytéž fráze, pořádá podzimní seznamovací kurzy, na kterých jsou vyjukaní žáci uměle tlačeni k aktivitám, ano, to je to moderní slovo, k aktivitám, které mají v dětech probudit něco, co by

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.